

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . . 4 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . . 5 — —

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . . 6 — —

NAGYVÁRAD, június 26.

Gyümölcs ojtás.

Rövid egy pár szóval jelenti egyik táviratunk, hogy a rimaszombati kerület hivatalos kormányparti jelöltje lemondott, átengedve a tért a Kossuth-parti Török Gyulának.

Ez a pár szó méltó arra, hogy gondolkozzunk felette egy kissé.

Hát még most is vannak hivatalos jelöltek s még mindig a Kossuth-párt javára mondanak le a kormánypartiak, akár csak Bánffy idejében?

Szél azzal kezdte kijelentéseit, hogy hivatalos jelöltek többé nem lesznek. Válasszon minden kerület szabadon. Hát ez szép dolog s alig vártuk, hogy láthassuk praxisban is ezt az elvet. Eddig hiába vártuk. A választások egyhangulag estek, küzdelem nem volt. Rimaszombatban lett volna az első, és ime, itt már hivatalos jelöltről van szó.

Ennek különben érdekes a háttere. Tulajdonképpen Draskóczy szolgabíró lépett fel kormányparti programmal a kerületben, mely nemzetiségi kerület lévén, eo ipso mint a többi oláh, szász, tót kerületek, inventáriumos kormányparti kerület. Podmaniczky másnak ígérte már ezt a kerületet s leirt a szeretve tisztelt választókra, hogy a hivatalos jelölt Fáy Gyula.

A tótok ebbe is belenyugodtak volna, de nem nyugodott belé Draskóczy, hanem párthiveivel együtt az ellenzékre ment s

magával vitte a programot is, melyet a tótoknak adott.

A program kissé csipős dolog, de mert mandátumot biztosít, kapott rajta a Kossuth-párt és ennek alapján paktált a tótokkal.

A paktum így hangzik a »Rozsnyói Hiradó« szerint:

A jelölt kötelezi magát, hogy: 1. Kieszközi a kormány engedelmet egy tót daloskör létesítéséhez, (melynek alapszabályait már 25 év óta terjesztgetik föl a tiszolczi pánszlávok jóváhagyás végett, de a melyet ugyanannyi idő óta tagad meg a kormány nagyon természetes okokból.)

2. Tót nyelvű népiskola áldásában részesíti a községet.

3. Keresztül viszi, hogy az ipari ügyek kivétesen a szolgabírói hivatal hatásköréből és egy, a tiszolczi tótok közül választandó iparhatóság által vezetessenek. Végre

4. hogy a tiszolczi községi lakosokra kivetett és az állami iskolára fizetett 2%-os iskolai pótdó töröltessék.

Szép kis paktum bizonyára.

Az is érdekes, hogy a tótok nem nagyon bíztak a szeretve tisztelt jelölt urban, azért is Draskóczy utján 1000 forint lett átadva nekik, oly megállapodással, hogy arra az esetre, ha a fenti feltételek akármelyike is teljesítetlenül maradna, az 1000 forint a létesítendő tót dalárda alap-tőkéjét gyarapítsa.

Gyönyörű eljárás ez mind a liberális párt vezetősége, mind a Kossuth-párt részéről.

Egyik a választás szabadságát dobja sutba hivatalos jelöltje által, a másik

pánszlávokkal paktál a mandátum kedvéért.

Ó ti nyomoru nemzeti párt, Ugronpárt, néppárt, ti próbálnátok ilyesmit tenni! majd látnátok, mely orkánja a megbotránkozott liberálistusnak, zúdulna ti rátok! Ilyesmi csak nagy uraknak szabad: a liberális pártnak, kié a haza zsirja s a Kossuth-pártnak, kié a hazafiság nimbusza.

Ugy látszik, az az áldott egyetértés, mely Bánffy és Kossuth, illetve pártjaik között fennállott, ha eleinte csunyán fel is zavarodott, ma ismét fennáll. De igazán jobban sohasem találhatta volna meg zsák a foltját, mint mikor a liberális párt a Kossuth-párttal lelkileg összeolvadt.

Mindkét párt merő utópiákat hajszol. A kormánypart utópiája maga a liberális eszme, mely mindenütt csak blamirozta magát s aztán lejárt, a nélkül, hogy igazán érvényesülni tudott volna s a Kossuth-párt törekvése is utópia, nem ugyan maga az eszme miatt, mely az az utolsó választásoknál és az obstrukciónál mutatta ki meggyőződése nyulóságát.

A kormánypartnak nincs népszerűsége s így nem veszedelmes a Kossuth-pártra, a Kossuth-párt pedig mumusa lévén a felső köröknek, nem veszedelmes a kormányra nézve.

A Kossuth-pártnak épp úgy kell a kormánypart, mint a protestánsoknak a katholicizmus, hiszen abból él, hogy ezt szidja s a kormánypartnak pompás az ilyen ellenzék, mely csupán csak szidja.

Ezen taktikai beosztás mellett pom-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kínai hadviselés.*

— Elbeszéli egy szemtanú hírhirdető. —

Szi-lin-hien városból minden baj nélkül tettem 60 mérföld utat keresztül azon hegységben, mely Szi-lin-hien és Pé-sze között fekszik. Pé-sze végső állomás a Ju-kiang folyónak hajózható részén. Három nap fennakadás nélkül szállt le bárkánk a Ju-kiang vizén; a hajót együtt béreltem egy ifjú tudóssal** és egy kereskedővel; engemet két hívem kísért hosszú utamban.

Harmadik nap este kikötött dereglyénk, mert éjjel az ut is veszedelmes, a hajósoknak is ki kell magukat pihenniük. Sötét volt a csendes éj, hajósok és utasok mély álomba merültek. Éjfélkor lárma ébreszt föl, majd kurjongatást hallunk. Fölugrálunk mind; kinyitom tolvajlámpámat, melyet elővigyázatból mindig meggyújtok éjjelre. Embert nem láttam, de világosságok mozogtak mindkét parton néhány mérföldnyire; csakhamar láttuk, hogy fáklyákkal közelednek felénk. Kínai társaim elszörnyedve kiálták: »Tsang-maó«. Ismertem a nevet is, viselőit is. »Tsang-maó« szó szerint lompos haj; ez volt a felkező neve, a ki nem vi-

* Kath. Híttérjesztés Lapjai. XI. évfolyamából
** Aki az államvizsgálatokra készült vagy azokat le tette.

seltek vakoresot, sem fejüket nem borotválták, így akarván tüntetni a mandzu-tatár császár ellen, kinek egyik őse rendelte el a konty viselését, mint a legyőzetés jelét. Éjjeli látogatónk pártütők voltak a kik bizonyosan nem egészségünk felől kérdezősködni jöttek.

Akinek körmére ég a tapló, nem tanakodik; én is rögtön határoztam. Uszás itt nem segített; menekülni egyelőre csak dereglyén lehetett.

Ez oly természetes volt, hogy a nagy ijedelem miatt társaim erre nem is gondoltak. A kikötött dereglye eloldásához fogtam, de az ellenség is nyakunkon volt; észretért a hajómeister is és izmos karjai segítettek a dereglyét eloldani; a folyó közepén hallgattuk az ellenség szitkozódását.

A veszedelem elől kitértünk, de nem kerültük el, mert akár fölevezünk, akár leszállunk a vizen, mindenütt az ellenség torkába megyünk. Tudtuk, hogy a Pima erőd bevétele óta az egész vidék a lázadók kezében van; számuk 10 ezer főre rugott. Tsen-ngan-fu vidékéről szálltak le, a hol gyülekezni és tartózkodni szoktak, míg van nekik mit enni. A haramiák vad lármaját egész éjjel hallottuk.

Megviradván, nagyobb biztonságban éreztük magunkat, mint a sötétségben, pedig egyáltalában nem is remélhettük, hogy menekülhetünk dereglyén.

A fölkelők kerítették ladikot, beveztek hozánk és átugráltak a dereglyére; egyik mellem-

nek szegezte a kétesövű pisztolyt; mintha most is látnám a két rézesövet! mindkét kakas föl volt huzva. Barátságosan megveregtetve vállát mondtam neki kínai nyelven:

— Csak lassan barátom, csak lassan; ha lepuffantasz, abból nincs semmi hasznod. Kell pénz? kell ruha? A mim van, neked adom.

A torzonborz vad »tsang-maó« megszelídült erre a beszédre; letette a pisztolyt ágyamra és mindjárt kereséshez fogott. A mi rézpénz volt nálam, átnyújtam neki; aranyaimat idejekorán topánkamba rejtém, így cselekedett két hívem is. A rabló átnézte holmimat; a mi tetszett neki elvette, összecsomagolta. Nem is volt telhetetlen, mert nem vett el mindent. Ezalatt társai a dereglye többi utazójánál szüreteltek. Mielőtt távoztak volna, megszólítottam azt, a ki engemet zsebelt ki; mellényének ákom-bákom diszitéséről gyanítottam, hogy tisztí rangja lehet a seregben; arra kértem tehát, eszközölje ki, hogy a vezérrel szólhassak, mert fontos beszédem van vele.

— Ezt megtehetem, ugymond, mert egyik segédtszjtje vagyok.

Hogy a vezérrel, vagyis miként a lázadók nevezték, »a mennyei császár«-ral beszélni akartam, annak az volt az oka, mert szerettem volna pártfogását megnyerni, hogy az egyes csapatok ne zaklassanak bennünket. Megérkezésére nem kellett sokáig várnom. Lang-ta-jen azonnal fölismerte bennem az európai és némi előzékenységgel köszönt.

pásan elfér mindenféle paktum, klauzula és formula, mely nem egyszer abban nyilvánult, hogy a kormányra igazán támadó ellenzékét megfogta hátulról a Kossuth-párt, a választásoknál pedig nem egyszer a Kossuth-párti jelölt mellett agítált a hivatalos apparátus.

Innen érthető az a féktelen gyűlölet is, mely a komoly ellenzéki pártok iránt nyilvánul, mely nem csak beszél, hanem üt is s így megzavarja a fent rajzolt pompás kis cirkulusokat.

Egyik lap különben azt írja, Draskóczy Bánffy-párti ember. Így még természetesebb a fegyver barátság a Kossuth-párttal, s még természetesebb az a hazafiatlan ex-lex paktum melyet a tótokkal kötöttek.

Csinált Bánffy külömb klauzulát is és bizony mondom nem a Kossuth pártot mult, hogy valóra nem vált.

Csak előre Bánffy-Kossuth fegyverbarátok ezen az uton. Ha így nem is győztök, de érdem szerint lejáratok magokat s ez a hazafias politika győzelmének lesz a kezdete.

Mi is lesz ez a rimaszombati választás? Tót alanyba oltott Kossuth vessző, Bánffy-viaszszal védve.

Oh beh pompás gyümölcsöt fog ez teremni.

Csak ne az ország foga vássék el majd tőle!

P—y.

Szövetkezett oláh diákság Párisban.

A müncheni főiskolák oláh hallgatói gyűlést tartottak és elhatározták, hogy az összes európai egyetemek és főiskolák oláh ifjúságát egy szövetségbe gyűjtik. Ennek a szövetségnek célja: a zsidó-magyarországi (jidano-maghiari) által sanyargatott és leigázott magyarországi románság felszabadítása. E végből Európa rokonszenvét is meg akarják nyerni és teljes erővel fogják támogatni a budapesti kulturligát, mely az oláh-kérdést folyton napirenden tartja. Nagy számmal és jól előkészülve fog a szövet-

kezett oláh ifjúság megjelenni a párisi diákkongresszuson, nehogy ismét olyan vereség érje őket, mint a mult esztendőben Turinban.

A zürichi, gráci, bécsi, budapesti és kolozsvári egyetemek és főiskolák oláh diáksága már be is lépett a szövetségbe és megválasztotta küldötteit a párisi diákkongresszusra

Idegen kéz Magyarországon.

Az Orsz. M. Gazdasági Egyesületben Baross János dr. fölolvasást tartott az idegenek birtokszerzéséről, az ott elmondottakat kibővítvé, nézeteit most könyv alakban bocsájtja a nyilvánosság elé. A munka minden tekintetben érdemes arra, hogy vele foglalkozzunk. Mindenek előtt történelmi alapon kimutatja, hogy a multban hazánkban is korlátozva volt az idegenek birtokszerzése. Utal aztán a külföld példájára, a hol máig is fönnállanak e korlátozások. Iparos állam erre nincs rászorulva, de annál fontosabb ez a tőkeszegény földművelő államokra, a minő hazánk is. Nálunk különösen szükséges volna e korlátozás, mert a mint látjuk a kis birtokosokat a galicziai orosz bevándorlók, a nagybirtokot a külföldi kapitálisták kerítik kezükbe, már pedig Magyarországra nézve egyaránt veszélyes, fegyverrel hódítják-e meg a földjét, a vagy pénzen veszik meg. A mű harmadik részében a szerző javaslatokkal áll elő. Mindenek előtt a törvényhozás intézkedését tartja szükségesnek, hogy 100 holdon aluli birtokot külföldi egyáltalában ne vásárolhasson meg. Nagybirtokok vételénél is megkövetelendőnek tartja, hogy a vevő a magyar állampolgárságot megszerezze. Sürgeti továbbá egy országos birtok-bizottság föllállítását, melynek célja lenne az eladásra kerülő birtokoknál szemügyre venni, vajjon az telepítési célokra fölhasználható-e. Ha igen, intézkedéseket tenne ez irányban. A birtokokra elővételi jogot biztosítana a külföldi vevő által megajánlott áron. Ha e számos megszorítás dacára külföldi hozzá jutna magyar birtokhoz, elengedhetlen föltételnek tartja, hogy birtokán csak magyar honpolgár lehessen gazdatiszt. Ezt annál is inkább fontosnak tartja, mert a napról-napra jobban gyérülő középbirtokosok eddigi szerepét a gazdatiszti osztálynak kell átvennie. A szerzőnek alapos tanulmányra valló fejtegetései érdekes ellentétet képeznek Beksics Gusztáv nézetével, ki a hitbizományok mobilizálását követeli. Baross János ezzel szemben kimutatja, hogy a hitbizományok területe alig valamivel több, mint az idegenek birtokai. Kár tehát a hithizományokat boly-

gatni. Ezek századokon át nemzeti missziót teljesítettek, sokkal czélszerűbb volna visszaszerezni az idegenek birtokában levő földeket s azt fölhasználni azokra a célokra, melyeket Beksics a mobilizált hitbizományoknak szánt. Baross könnyve becses munka, de az idegen birtokosokról összeállított kimutatások kevésbé alaposak s ez ellen már kezdetben merültek föl kifogások s nem egy helyen élénk recensust kelt.

A magyar liturgia kérdése orosz világitásban.

A magyar görög katolikusok azt hitték, a liturgia kérdése egyedül őket érdekli, a többi magyarság a magyar nyelv emez újabb — remélt — diadalában nemzeti érdeket látott, az orosz sajtó pedig gondoskodik róla, hogy 100,000 magyar ember szertartási nyelvének kérdése a nagy politikát is érdeklő világeseeményé legyen.

A szentpétervári *Szojet* az a bölcs lap, mely felülve az oláh sajtó harangozásának, tüzet kiált, mielőtt még csak füstöt látna. Elfogadja ugyanis a bukaresti lapoknak azt a föltevését, hogy a pápa egyedül Oroszország kedvéért vissza fogja utasítani a magyar szertartási nyelv iránt beadott kérelmet. Csakhogy szerinte a pápa ezzel az előzékenységgel semmit sem ér el, mert Oroszország soha sem lesz hajlandó Róma egyházi főségét elismerni. Ellenkezőleg, a *Szojet* és utána az egész orosz sajtó azt ajánlja a görög katolikus magyaroknak, hogyha Rómából tagadó választ kapnak, egyszerűen térjenek át mindnyájan a keleti egyházba.

Az orosz egyház egyáltalán nem erőlteti a szláv szertartási nyelvet, a hol politikai érdeke ugy kívánja. Így az észak-amerikai görög katolikus magyarok közt még csak nem is türik a magyar szertartást. A szentpétervári szinodus erről értesülvén, amerikai hiveinek egyszerre megengedte a magyar liturgikus nyelv használatát s egyszerre a keleti egyház magyar hiveinek száma megsaporodott, míg a görög katolikus magyarok száma rohamosan megcsökkent. Hogy ezek a keleti hitre tért magyarok a magyarságra nézve elvesztek s hogy utódaik már teljesen a szentpétervári szinodus eszközeivé lesznek, azt bizonyítani fölösleges.

— Vannak-e puskáid, kérdé tőlem, mielőtt még szólhattam volna.

— Puskám nincs egy szál sem, feleltem neki; azért kértem nagymbert, hogy fölséges megjelenésére méltasson, mert számára olyan európai tárgyat tartogatok, mely igen hasznos; ennek a tárgynak a neve látcső.

— Ez már valami! kiáltá el magát, amint kikapta kezemből a látcsövet.

Én aztán megmagyaráztam neki, hogy az üvegeket föl és le lehet csavarni aszerint, amint valakinek erősebb vagy gyengébb a szeme. A magyarázás és próbálgatás alatt megbarátkoztunk egymással. E barátságunk a révén aztán így szóltam hozzá:

— Most egy kérésem volna hozzád: tiltsd meg embereidnek, hogy itt a dereglyén ne zaklassanak bennünket; a mink volt, az átadtuk, itt hiába keresnétek többet.

— Légy nyugodt, válaszolá a vezér, gondom lesz rá, hogy ne zaklasson benneteket senki.

Hanem azért személyesen iparkodott meggyőződni, csakugyan nincs-e a dereglyén még, amit érdemes volna elvinni. Az ágy alá eldugtam én egy rekeszt, melyben olyan kincset rejtettem, melyet semmi pénzért sem adtam volna. Ez a féltett kincs pedig az a kehely volt, melyet egyik rendtársam használt, aki 1856-ban Szi-lin-hien városban vértanu halált szenvedett. Az első martalócz nem találta meg a kehelyt, a vezér szemei élesebbek voltak.

— Nem sokat ér az egész, mondtam neki,

de ő már fölnyitotta a rekeszt, melyben a szövetségbe göngyölt kehely pihent.

— Hát aztán mi is ez, kérdé meglepetve.

— Réz edény, melyet mi európaiak tudunk csak használni.

— Nem ismerem szokásaitokat, mondá mintegy mentegetődzve.

A drága ereklye csakugyan aranyozott réz kehely volt: alapján a lekopott helyek halvány-sárga színe is bizonyítá állításomat; mivel a vezér szemei nagyon jól látszottak ismerni az arany és réznek színét, nem érdeklődött a kehely iránt és nem is nyult hozzá; inkább szememet szurt neki az óram, de ingadozni látszott, elvegye-e.

— Ez igen makranczosjóság, magyaráztam neki; sokszor elromlik, amikor aztán nem lehet semmi hasznát venni.

— Volt már több ilyen élő gép a kezemben, fontoskodott a vezér; nem vehettem soha egynek sem hasznát; de a házikója ennek talán ezüst?

— Meglehet, hogy ezüst, válaszolám; de a ház a gép nélkül nem ér semmit; óramat leszóltam, a távcsövet pedig magasztaltam. Nehogy kilettemet illetőleg gyanakodjék, megmondtam neki, hogy kath. hithirdető vagyok és a vallást hirdetni jöttem Kinába, a politikai pártok ügyeivel tehát nem foglalkozom. Ebbeli előadásomra Liang-ta-jen nem válaszolt. Meglátott rajta, hogy nálam sok pénz volt vagy jó hadi tervet vélt találhatni; e reményében csatlakoz-

ván, avval a biztatással vitte el a látcsövet, hogy a dereglyét nem fogják emberei bántani. Nem is jött a felkelőkből csak egy rabló, de erre rátámadtunk, hogy mi a vezér oltalma alatt állunk; el is kotródott, mintha ott sem lett volna.

Hosszu napokat vesztegelvén, eltűnődünk, mi lesz ebből a dologból; időm nagy részét Kempis olvasgatásával töltöttem.

*

Mi szegény utasok tétlenül lebzeltünk; nem így a szomszéd vármegyék mandarinjai. A Ju-Kiang folyó közvetíti a kereskedést Kanton és a belföld között, ami vámok czimén szép jövedelmet hajt az államnak, de a vámszedő mandarinok zsebébe is juttat valamit. Mivel pedig a rablók miatt nem mertek hajók indulni teherrel, a mandarinok sem válolhatták meg a vámot. Ez a zsebet érintő dolog megzavarta a mandarinok renyhe nyugalmát. Összeszedték a katonaságot és táborba szálltak; értesültünk a dolog felől a nagy ágyuzás által, melyet a kínai hadsereg elkövetett, mielőtt még az ellenségre akadt volna. Mert az a kínai hadviselés bölcsessége, hogy az ellenséget meg kell ijeszteni, hátha kerek old. A lázadók nem ijedtek meg, mert összehívták a csatangoló csoportokat és erősíték állásaikat. A dereglyén kellvén maradnom, nem kereshettem oltalmat a császári hadseregnél. Különben olyan helyt állt dereglyénk, hogy egyik fél sem tehetett benne kárt, elővigyázatból pedig kitzűztük mind-

Ugyanezt a politikát jelöli ki követendőnek az orosz sajtó Magyarországon is. Egyelőre nem sok reménnyel kecsegtet a terv, de nagy eredményeket szülhet megvalósulása: az orosz befolyás megvetethi lábát a Kárpátokon innen is. A Szávától és Dunától délre ugyanis Oroszország tartja kezében a politika fonálát, befolyása nem csekély a cseh hegyek között sem s érezhető a Dráva és Száva közén is. Ha az eddig érintetlen Magyarország földjén is megvetethi a lábát, akkor a Osztrák-Magyar-Monarchia teljesen Szent-Pétervár befolyása alá jut s el lesz hártva az északi és délszlávokat egymástól elválasztó akadály: az érintetlen hazafiasságu magyar nép ellentállása minden külföldi befolyással szemben.

Igy lett 100,000 magyar ember egyházi nyelvének kérdése számot tevő az európai politikában.

A trónörökös házassága.

Mikor már csaknem bevezették tény Ferencz Ferdinánd kir. herceg és Chotek grófnő házassága, az érdeklődés még mindig a felé a kérdés felé fordul, hogy milyen állása lesz a leendő magyar király neje?

A felől kétség sem merülhet fel, hogy a házasság egyháziilag és jogilag teljesen érvényes és törvényes lesz. Chotek Zsófia Ferencz Ferdinándnak törvényes hitvesévé fog válni azzal az egy megszorítással, hogy nem osztozik férje címében, nem illeti meg a *felső* megszületés. Régebben kötött morganatikus házasságoknál az is ki volt zárva, hogy a nő férje nevét viselhesse. A trónörökös erélyének sikerült ezt a megalázó kikötést most mellőznie s mint már tegnap jeleztük, Chotek Zsófia megkapja a hercegnői cím mellett új címmel ezt is: »ő császári és királyi felségének hitvese.«

Ez nem is lehet másképp a jelenleg fennálló törvények mellett, melyek egyenesen a királyi ház családi szabályaira utalnak annak meghatározásánál, ki lehet magyar király. Az 1723. I. törvényczikk 3. és 4. §-a kimondja, hogy Magyarországon ugyanaz legyen a király, aki az örökös tartományok uralkodója, a már megállapított elsőszülöttségi rend szerint.

Még határozottabban intézkedik a tulajdonképpeni *pragmatica sanctio*, az 1723. II. törvényczikk, mely az akkori kor czikornyás hivatalos stílusában ilyen bevezetéssel kezdődik: »Jóllehet a magyarországi királyság és hozzákapcsolt részek hű karai és rendei ő császári királyi szent felségének élénk és virágzó s legjobb állapotú korát, erejét és egészségét szemlélik s az isteni áldáshoz legnagyobb bizalommal lévén, igen nagyon bízna, hogy fiágbeli nagy és dicső utódokkal, hű karainak könyörgésére is, melyeket a jó Istenhez e végett bocsátanak és bocsátani fognak, nagy bőszéggel megajándékozanda s fiórkösei-nek szakadatlan sorával az ország hű karait megvizsgáltandja...«

E lojális reménykedés daczára is a hű karok és rendek őseik dicséretes példája által ösztönöztetve és ő császári királyi szent felsége, legkegyelmesebb uruk iránt magukat legalázatosabban hálásoknak és hűségesekek akarván bizonyítani: kijelentik, hogy a fiágnak magvaszakadtával a trónöröklés joga átszáll a leányágra is »azon elsőszülöttségi sor szerint, melyet uralkodó császári királyi szent felsége Németországon belül s kívül fekvő, említett jogon és rendben feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul, egymással és együtt és a magyarországi királysággal s hozzákapcsolt részekkel, országokkal és tartományokkal egyetemben örökösöképpen birandó más örökös országaiiban és tartományaiiban is megállapított.«

Azután az 5. 6. és 7. §§-ok kimondván, hogy Magyarországon trónörökösi joggal III. Károly, I. József és I. Lipót utódai birnak, feltételül rendeli, hogy e származékoknak *törvényes házasságból* eredő, *római katolikus*, mindkét nembeli *ausztriai örökös főhercegeknek* kell lenniök. Ezek szerint a ki nem ausztriai főherceg, az nem lehet magyar király sem.

Mindezek bizonyossá teszik, hogy 1723-ban a magyar karok és rendek jól ismerték a Habsburgok házi törvényeit, azokra tettek a pragmatika szankezióban célzásokat is, sőt annak meghatározását, hogy ki tekintendő ausztriai főhercegnek, egyenesen ezekre a családi törvényekre bízták. Már pedig ezekben az foglaltatik, hogy ausztriai főherceg csupán egyenrangú házasságból születhetik.

Eddig nem is kaptak a morganatikus házasságot kötők hitvesei semmi megkülönböztető címet s így annál nagyobb vívmány Ferencz Ferdinánd részéről a neje számára biztosított

új czimzés: »ő császári és királyi felségének hitvese.« Ennek fontosságát csak akkor látjuk be, ha visszagondolunk *Viktória* angol királynő férjének czimére. Viktória 1840-ben ment férjhez Albert szász-kóburg-góthai herceghez, tehát egy uralkodó család sarjához, vele egyenrangúhoz. A trón ugyan Viktóriát illette, de férjét viszont megillette volna a felség cím s mégis az angol közjogászok akkora különbséget találtak az angol *királyi* és a szász-kóburg-góthai *hercegi* család közt, hogy Albert herceg egyedül a szerény »Prince Consort« címmel volt kénytelen megelégedni, a mi magyarul egyszerűen »hercegi férjet« jelent. A cseh grófnő leendő czime tehát sokkal több, mert legalább benne van férjének a neve.

Aprólékos kanapé-kérdésnek látszik ez a dolog, voltaképp pedig attól a kérdéstől függ a kötendő házasság boldogsága, mennyire lesz képes a királyi herceg megfelelő állást biztosítani nejeének? Ferencz Ferdinánd ebben a tekintetben megtett minden lehetőt, a jövő nincs az ő kezében.

A Chotek-család.

Az egyszerre világhírre emelkedett Chotek, mint most kiderül, *magyar indigenák* 1702-ben cseh bárói, 1723-ban cseh grófi, 1745-ben német birodalmi grófi méltóságot nyertek. 1750-ben a család a krajnai honosságot és az örökös fő ajtónállói méltóságot kapta. Az 1764/65. évi XLVI. törvényczikk a Chotek grófi családot Magyarországon honfiusította s az 1886. évi törvényczikk fölvetette a főrendiházi tagság jogával bíró családok közé.

A kir. herceg életrajza.

Ferencz Ferdinánd (estei) kir. herceg 1863. december 18-án született Grácban, legidősebb fia Károly Lajos főhercegnek, ennek a II. Ferencz nápolyi király nővérével, az 1871-ben elhalt Mária Annunciata kir. hercegnővel kötött házasságából. — 1875-ben V. Ferencz modenai herceg örökösévé nevezte ki s végső akaratának megfelelően a kir. herceg ő felsége beleegyezésével az Este névvel és címerrel egyesítette saját nevét és címerét. — 1878-ban aranygyapjas vitéz lett, ugyanez év április havában belépett a 32. — azelőtt Este — budapesti ezredhez, 1882. április 24-én ugyanezen ezredben főhadnagy lett, mely minőségben 1883-ban a 4-ik (Albrecht főherceg) dragonyos-ez-

két félnek zászlaját, annak jeléül, hogy mi mindkét féllel békében élünk, de egyikkel sem tartunk. Azt egyik fél sem tudta maga sem, mennyi embere van, de úgy hozzávetőleg a felkelő sereg állhatott 10, a császári had 20 ezer emberből.

Amint elkezdődött a csata, az ágyuk folyvást szóltak; a puskák sortüzei is gyorsan következtek egymásra, de minden sortüzelés előtt fölhangzott a szokásos három trombitálás is. Az is egyik bölcs intézkedése ugyanis a kínai hadviselésnek, hogy a puskák minden kilövését három trombitálás előzi meg, különben nem tudná az ellenfél, hogy vigyázzon bőrre.

Délelőt tiz óraker hirtelen megszűnt a lövöldözés. Azt kellett hinnem, hogy az egyik fél beadta derekát vagy legalább is fegyverszünet állt be. Egyik sem történt. A kínai nem szeret üres gyomorral verekedni; közös megegyezéssel hagyták a tüzelést abba, hogy békében költözhessenek el a villásreggelit; így történt az estebéd kedvéért estenden is és aznap többet nem is harcoltak.

Másnap ismét folyt a harc, de egyik fél sem győzött. A sebesültek száma nagy volt, de két napi harc után egyetlen halottja sem volt a csatatérnek. A sebek mind a lábakon voltak, mert az ellenfelek megegyeztek, hogy kimélni fogják egymásnak az életét.

Sebészek nincsenek a kínai hadseregben; a sebeket az orvosok bekötözik és gyógyszerrel adnak a betegnek. Az összetört kezet, lábat nem vagják le és így igen sok sebesült belehal se-

beibe. Csak egyetlen sebesültet láttam, a kinek testéből ki akarták venni a golyót. A száját betömtek szegénynek, hogy ne ordithasson; egyik katonára nagy konyhakést vett elő, megtapogatta a betegnek lábszárát, hol lehet benne a golyó; utána mások tapogatták és keresték.

Úgy találomra megtapintván a golyót, mélyen belevágott a lábszárbá, kikanyarított egy nagy darabot és mutogatta, hogy benne van a golyó; a szörnyű sebet betömtek zöld gyommal; másnap a beteg belehalt a műtétbe.

Az ütközet harmadik napján az ellenfelek közelebb jutottak egymáshoz, minden jel arra mutatott, hogy bírokra mennek. A császáriak bizva tulnyomó erejükben, szorították a fölkelőket és iparkodtak bekeríteni.

Liang-ta-jen legyőzve hívén magát, lóháton menekült főembereivel együtt; a fölkelők sorsát a vezér megfutamodása döntötte el.

A folyó egyik partján úgy szaladtak a fölkelők, hogy a másik parton levő fölkelők ezt nem is tudták; így eshetett meg, hogy csapattokat az ellenség meglepte és lekaszabolta, mert a kínai katonák nem kegyelmez az ellenfélnek.

Kétszáz fölkelő bevette magát egy házba, mely a védelem céljából meg volt erősítve; ezt a kétszáz fölkelőt a 20 ezer katonák nem merték megtámadni, hanem lőtávolra körülfogták a házat.

A kétszáz ember nem egyszerre rohant ki, hanem csapatokként remélt megszökhetni. Néhány szerencsésen ellillant, de legtöbbje hurokra

került; ezeket némi előkészülettel végezték ki a győzelem ünneplése végett. Mindegyikről megkérdezték, mi a neve? hová való? Azután összekötözték kezét, lábát, és egy rugással hanyat buktatták; mikor tiz már fektűt, előállt egy katonák, két kézre fogta pallosát és kettéhasította mindegyiknek a fejét; a hullákat a vízbe dobálták.

Rettenetes volt ezt látni! A csatához és kivégzés helyéhez oly közel valék, hogy a fáradt golyók dereglyénkre is potyogtak.

Amint a császáriakat láttam győzni, megütentem a mandarinok, ki és mi járatban vagyok; a katonák nem is háborgattak. Azt is kell tudni, hogy a császári katonaság nem üldözte a megfutott ellenséget. Ha valaki azt kérdezné, miért nem vette üzöbe a katonaság a menekülő lázadókat, az vegye figyelembe, hogy a császári sereg sokkal hitványabb, sem hogy el ne verné megfutamodott ellenség is rajta a port; de nem is mozdul a császári katonák, ha prédára van kilátása. A mandarinoknak sem volt miért törődniök az ellenség üldözésével, mert a győzelem szabaddá tette a hajózást és lehetővé a vámszedést; ez egyelőre elég volt a mandarinoknak, a jövőre gondolni pedig korainak tartották. Kínának egyes részeiben vannak ilyen martalóc csapatok, melyek rendszeresen üzik a rablást; meg lehetne e zsiványokat semmisíteni, ha a kínai katonaság nem tagadná meg éppen a legfontosabb pillanatban az engedelmességet és a mandarinok nem féltének a hűrüket.

redhez helyeztetett át, 1885-ben ugyanezen ezredben kapitány, 1888-ban a 102-ik gyalogezredben őrnagy, 1889-ben ugyanezen ezredben alezredes lett; 1890. évben a 9. huszárezred ezredesévé és a 19. számú gyalogezred tulajdonosává, végre még ugyanezen év október havában a 9. számú huszárezred parancsnokává neveztetett ki; mint ilyen állandóan Sopronban tartózkodott. 1891. február havában a kir. herceg a csár udvaránál látogatást tett, mely ténynek politikai jelentőséget is tulajdonítottak. 1893-ban földkörüli utra kelt, melyről hazatérve, élményeit nagy terjedelmű műben adta ki. 1895-ben betegség miatt kénytelen lévén enyhébb éghajlatot keresni fel, mint vezérőrnagy feltűnést keltő napiparancsban vett búcsut dandárjától. Azóta hol délszaki, hol osztrák birtokain időzött és a közéletben csak elvétve vett részt.

Ezek a száraz biográfiai adatok. Néhány év előtt a kir. herceg súlyos beteg volt. Mellhajtban szenvedett, mely ellen Egyiptom meleg ege alatt keresett enyhülést. Amikor visszajött Afrikából, Bozenben, Tirolban tartózkodott, hol egészségét visszanyerte. Nemsokára ő Felsége a kir. herceget maga mellé osztotta be, részt adott neki a katonai ügyek vezetésében és a reprezentáció-feladatok teljesítésében is tért engedett neki. Itt szövődtek azok a szálak, melyek őt jövődő menyasszonyához fűzték.

A trónörökös menyasszonya.

Chotek Zsófia grófnő 1868. március 1-én született Stuttgartban, mint Chotek Bohuszláv és neje: született Kinszky grófnő negyedik gyermeke. Atyja 1896 októberében, anyja 1886-ban halt meg. A grófnő rendkívül gondos nevelésben részesült és tanulmányait, melyeket a főnemességnél szokásos keretben állapítottak meg, nagy ambícióval végezte.

Több esztendővel ezelőtt Izabella kir. hercegasszony, Frigyes kir. herceg nejeinek udvarhölgye lett; ebben a környezetben dőlt el sorsa, mely most a trónörökös nejevé teszi. A kir. herceg a pozsonyi udvarban ismerkedett meg a menyasszonyával és ez idő óta szorgalmas látogatója lett Frigyes főhercegnek és nejeinek. Sokáig nem tudott senki a kir. herceg hajlandóságáról és amikor a nyilvánosság kezdet foglalkozni a kir. herceg gyengéd érzelmeivel, akkor már felsőbb körökben sokat beszéltek a kir. hercegről és menyasszonyáról. Azt azonban utolsó időben mindenki tudta, hogy a kir. hercegnek szilárd az elhatározása Chotek grófnőt nejevé tenni és vasakarátával el fog háritani minden akadályt, mely a házasságot megakadályozná. Azt beszéltek udvari körökben,

hogy a kir. herceg fogadalmat tett erre a házasságra és ez a körülmény készítette az udvart, hogy a házasságba beleegyezzenek. Azt is mondják, hogy a kir. herceg a szeretet érzésén kívül még a legnagyobb hálával is viseltetik menyasszonya iránt, mert neki köszönheti, hogy betegsége idején az orvosok rendeleteit a legnagyobb pontossággal teljesítette. A kir. herceg többször kijelentette, hogy felgyógyulását nagyrészt a grófnőnek köszönheti, ki szinte kényszerítette, hogy orvosai tanácsa szerint éljen.

A Habsburg-ház mindig büszkén vigyázott arra, hogy tagjai csak európai uralkodóházból nőüljenek. A király most is ezt akarta, de a kir. herceg szíve nem engedett. Mondják, hogy amikor a király egyszer figyelmeztette, hogy mint a monarchia jövődő uralkodójának kötelessége a megnősülés, a kir. herceg ezt felelte: — Megmásíthatatlan akaratom, hogy csak azt veszem feleségül, akit szeretek és ez Chotek grófnő.

— És lemondasz a trónról?

— Semmi esetre sem! Hiszen felséged maga mondta, hogy az uralkodó, ha feleséget választ, ne törődjék a politikával és csak szíve vonalmát kövesse.

Nemsokára Budweiszbába rendelték a kir. herceget katonai szolgálatra. Chotek grófnő, akit akkor már fölmentettek volt az özvegy trónörökösne udvarában elfoglalt állásától, ebben az időben fölkereste rokonait, a Schwarzenbergeket Krumau kastélyban, amely néhány mérföldnyire van Budweisztől. Ezt a látogatást megtudták Bécsben és akkor terjedt el az első hír Ferencz Ferdinánd betegségéről, melynek gyógyítására hosszabb időre el kell utaznia. A kir. herceg egészsége helyreállítására csakugyan el is utazott Keletre.

A mikor az udvartól elbucszott és utra kelt, több újságban az a hír jött, hogy a kir. herceg el fogja magát jegyezni s hogy menyasszonya megválasztásával a királynak egy régi óhaját teljesíti. E hivatalos formájú hír olvasása után Chotek grófnő — aki a kir. herceg utazásának elhatározása óta még szótlanabb lett — ijedten sietett Stefánia főhercegasszonyhoz, hogy megtudja, mi igaz az állítólagos házasság híréből. A válasz ez volt:

— Kedves grófnő, jó helyre jött, mert ezáltal tudom, ki a menyasszony, kinek nevét az újságok elhallgatták. Meg is mondom önnek: a menyasszony én vagyok.

A grófnőt rendkívül meglepte és fölizzgatta ez a fölvilágosítás, mire az özvegy trónörökösne nyomban megnyugtatta:

— Az Istenért, grófnő, nyugodjék meg. Hát nem látja az arczomról, hogy ebből a hírből egy szó sem igaz?

Ez idő óta Chotek grófnő nem sokat törődött az újságokban megjelent eljegyzési hírekkel, mert bizonyosan tudta, hogy Ferencz Ferdinánd kir. herceg megtartja az ígéretet, amelyet keleti útja előtt tett neki.

Amikor a kir. herceg nagy útjából visszaérkezett és a királynál jelentkezett, ismét hosszabb beszélgetés volt közöttük. A trónörökös újra és határozottan kijelentette, hogy Chotek grófnőt veszi feleségül, mert bizonyára nem akarja senki, hogy szerencsétlen uralkodó üljön a trónon; kijelentette azt is, hogy a trónról nem mond le.

Amikor hosszú idő után egy katonai parádén a trónörökös ismét megjelent a király oldalán, mindenkit meglepett viruló egészsége. Komoly, férfias arcán, melyet megbarnított a keleti nap perzselő sugara, nyoma sem volt a szenvedésnek, a betegségnek. Egészséges ember volt, akinek vas az akarata, helyén van a szíve, aki szíve sugallatát követi és szembeszállva az akadályllyal, feleségül veszi a csöndes grófnőt.

Az esküvő napja.

Az eddigi értesülések szerint a trónörökös esküvője július első napjában Reichstadtban lesz, a hol most anyja Mária Terézia főhercegasszony tartózkodik. A menyegzőt egészen csöndben az udvari ceremóniák mellőzésével tartják meg. A csütörtöki nyilatkozatra vonatkozó okmányokat másnap, pénteken, közli a hivatalos lap.

A szertartás.

Az ilyen ünnepélyes esküvőtelekre nézve az udvari szabályok a következő ceremóniát állapítják meg:

A szertartást megelőzőleg a nyilatkozó kir. herceg és az uralkodó-család többi jelenlevő tagjai a nagyteremnek ugynevezett kihallgatási szobájában gyülekeznek. A nyilatkozó udvartartásának tagjai, a szertartást végző bécsbibornok-érsek, a legfőbb udvari méltóságok, a titkos tanácsosok és a miszterek pedig a titkos tanácsosi szobában gyülekeznek. Az első főudvarmester jelenti, hogy minden készen van, a király, a nyilatkozó főherceg és az uralkodó-család többi jelenlevő tagjaival a belső termekből a titkos tanácsosi szobába vonul, a hol mindannyian helyet foglalnak.

A király ezután a trón előtt állva rövid beszédet intéz — mint az uralkodó-ház feje — az egybegyűltekhöz, a készülő szertartáshoz tanakul szólítva őket. A jelen voltak mély meghajlással válaszolnak a felhívásra.

Most a cs. és kir. Ház és a külügyek minisztere lép a Ház elé s felolvassa a teendő

A győzelem után elérkezett a katonaság részére a rablás ideje. Pima erőd a felkelők kezéből elvétetvén, jogos prédának tekintett a győzők által. Az nem jutott eszébe senkinek, hogy ezt a helyet a fölkelők is erőszakkal foglalták el és a lakosokat megsarczolták. A kínai katona úgy okoskodik, hogy a győzelem után préda következik; avval nem törődik, kit sarczol meg. Különbön is azt szokás mondani Kinában, hogy a rabló a népnek a ruháját, a katona bőrét huzza le. Későre járt az idő, mire a császáriak győztek, de most nem trombitáltak estebédhez, mert mindenki rablással volt elfoglalva. Egyik rész a rizst szedte össze, rakta ladikokra és vitte lefele eladni egy közel városba. Mások ökröket, lovakat fogdostak össze; egyik istállóban úgy összeveszték a lovakon, hogy két katona holtan maradt a verekedés színhelyén. Elképzelhetők, hogyan ment a rablás, mikor még a házakat is szétbontották és az épületfát árulták. Dereglyénk gazdáját sarkaltam az indulásra, de hallani sem akart erről, hiszen most alkalma volt olcsón bevásárolni; valahányszor elment a zsigvársárra, mindig hozott ruhát, vas eszközöket, sőt gerendákat is, melyeket a dereglye után kötött. Nekem is kínáltak értékes holmit olcsó pénzen, de nem vettem semmit, sőt szemökre lobbantottam az eladóknak, hogy kirabolják azt a népet, melynek segítségére jöttem; kárba vesztett minden fáradságom. Az a 20 ezer katona most mind kereskedő volt; árultak még löszereket is és pedig nem csak olyant, melyet a fölkelőktől

vettek el, hanem a császári sereg készletéből is. Kereskedő utitársam egy hordócska löport vett, melyen még ott lógott a császári pecsét; ez a kereskedő oly okatlan volt, hogy a löporos hordócskára ült pipálni; hanem aztán ráparancsoltam, dugja el a veszedelmes pórtékát a dereglye fenekére.

A rablás három nap tartott, tehát valamivel tovább, mint az ütközet; e három nap eltelvén, más kettőt igénybe vett a győzelem megünneplése. A csata alatt nem sütöttek el annyi ágyut, mint most az ünnepre. Kinában a löpor nagyon olcsó, legalább erre vall az a körülmény, hogy borura-derüre pocsékolják; nincs az a kis falu, melyben ne árulnának rakétákat. A kínai nem tud sem busulni, sem vigadni rakéta nélkül; akár mennyegzőt tart, akár temetése van, rakétának kell lenni.

A győzelem ünnepének két napját a vitézek avval töltötték, hogy játszottak a prédából szerzett pénzen; veszekedés és ütlegek nélkül nem mulatnak a kínai vitézek. A prédában volt néhány asszony is; elárverelték őket, mint a barmot. Egyik játékos nyakára hágván minden pénzének, egy ilyen asszonyra játszott; mert aztán nyert, az asszonyt eladta.

Az ünnepségek után vissza volt térendő a hadsereg állomásaira; trombiták harsogása adta tudtúl az indulást. A 20 ezer ember nagy rendtelenségben vonult ki a táborból; tisztjeiket selyem ruhájokról ismertem fel, nem katonás tartásukról. Szokás és törvény megengedik a

a kínai tisztnek, hogy csatában a legénység háta mögött álljon.

A hadsereg elkotródván, sürgettem hajósunkat, hogy induljunk mi is, de ez az élelmes kínai huzta-halasztotta az elmenetelt, mert még mindig iparkodott egyet-mást olcsón megvenni a prédából. A parton maradt hullák kiállhatlan büzt terjesztettek; a folyó mentén szomorúan és hallgatagon álldogáltak Pima lakosai és nézték, miként vonul el a sereg, mely őket koldusokká tette; néhányan megtudván, hogy dereglyénken európai ember van, szerették volna látni, mert az európai ritkaság itt. Nem kérttem magamat, hanem kiszálltam a partra és beszélgettem velük. Nem akarták elbinni, hogy európai vagyok, mert nyelvükön beszéltem és kínai ruhát viseltem. Akadt köztük kettő, aki járt Kantonban és ott látott európaiakat; ez a két ember azt állította, hogy az európaiak borzas haját viselnek, és orruk olyan nagy, hogy árnyékot vet képökre. Mivel tehát én nem váltam be európainak, erővel látni akarták az igazi európaiat, aki a dereglyén lappang. Ilyen né persze nem szolgálhattunk nekik. Ha a keresztény vallásra fordítottam a beszédet, avval tértek ki, hogy az a vallás jó az európaiaknak de nekik nem való. Látna roppant szegénységüket, szerettem volna megsegíteni őket, de magamnak is alig volt annyim, hogy Kantonig kifussa. Nem lévén tehát semmi okom a pusztulás eme helyén tovább időzni, 26 napi veszteglés után folytathattam utamat.

Végezetül bővebben megösmertetem uti-

nyilatkozatot. A nyilatkozó kir. herceg ezután a király előtt mélyen meghajolva, az asztalkához lép, melyen a feszület áll, kesztyűtlen jobbkezének két ujját ráilleszti a biboros-érek által eléje tartott szent evangéliumos könyvre és bal kezébe fogva az eskü leirt szövegét, szóról-szóra fölolvassa azt, ilyképp letéve az esküt is.

A nyilatkozó kir. herceg ezután a másik asztalhoz megy, leül az odakészített székre, aláírja a nyilatkozatot, azután pedig a király előtt ismét meghajolva, visszamegy eredeti helyére az emelvényre. Az aktushoz kirendelt állami jegyző azután az okmányra rányomja a pecsétet.

Ennek a megtörténte után az egész udvar visszavonul a belső termekbe.

A kir. herceg esküje.

Az az ünnepies eskü, melyet *Ferencz Ferdinánd* kir. herceg e hónap 28-án házasságát megelőzőleg tenni fog, egészen szokatlan és új dolog és nem felel meg azoknak a szokásoknak, melyeket az uralkodóházban kir. hercegek házasságánál alkalmazni szoktak a kir. hercegeknek házasságuk előtt tudvalevően nem kell eskü tenniük, hanem csak a kir. hercegnőknek. Ez az úgynevezett renunziáció, mely a *pragmatica sanctio* rendelkezéseiből következik s melyben a kir. hercegnők egyszer és mindenkorra a maguk és sarjadékaik nevében lemondanak Ausztria és Magyarország trónjára való minden igényükről.

Ferencz Ferdinánd kir. herceg esküje tehát egészen új dolog és nem is közönséges renunziáció, mert a maga nevében nem mond le a trónról, hanem csak az utódai nevében. Ezt a lemondást is nem a magyar és nem az osztrák alkotmány követeli, melyek a morganatikus házasságról nem intézkednek, hanem követeli a Habsburg-családnak I. Lipót által megállapított házi törvénye, melyet egész szövegében soha sem tettek közé. Bizonyos tehát, hogy a kir. herceg esküje arra fog vonatkozni, hogy a házi törvények szabta utódlási rendet s általában az egész házi törvényt soha sem fogja megváltoztatni s meg fog esküdni arra is, hogy ne jöjjenek a jövőben sem fogja a császárné és királyné állását és jogait megadni, esetleg utódait pedig soha sem fogja az uralkodóház tagjainak állásával és jogaival felruházni.

Az eskünek tehát az a célja, hogy a Habsburgok házirendjét megóvja s a trónöröklés terén minden bizonytalanságnak és ingadozásnak elejét vegye. A király csak az eskü letévése után fogja a házassághoz való beleegyezését hivatalosan is kinyilatkoztatni.

Az esküforma egészen különös lesz. Min-

társaimat. Keresztény kisérőim közül az egyik börtönt és botbüntetést szenvedett a hitért, a másikat, mint elhagyott árvát a missió nevelte föl.

A fiatal tudós szeretett volna megismerkedni a ker. vallással; elolvasta a neki adott könyveket, de csakhamar észrevettem, hogy nem az igazságot keresi, hanem a kíváncsiság csiklandozza. Apja mandarin lévén, fiának is az volt leghőbb óhajta, hogy mielőbb hivatalba csöppenjen.

Kereskedő utitársam Buddha vagy mint Kinában nevezik Fo buzgó követője volt; tulajdonképpen a pénzt imádta ő, de abban a hiedelemben élt, hogy erre babona által tesz legbiztosabban szert. Egyszer a folyónak olyan pontjára értünk, melyen veszedelmes a hajózás; a mi kereskedőnk addig rimázkodott, míg kikötött a dereglye, hogy ő bemutathassa áldozatát a közel templomban. Mikor visszajött, sarkon követte egy »bonz« is, aki alamizsnát kért a templom számára; nyújtotta a könyvet, melybe az adakozók beírják neveiket, de én felvilágosítam, hogy én és két emberem keresztények vagyunk; a fiatal tudós és a hajó gazdája példánkra hivatkozva szintén nem adtak semmit.

A fiatal tudós és a kereskedő csak Nannin-fuig jöttek; itt és még egy helyen dereglyét változtatva 40 nap múlva megérkeztem Kantonba.

dent, amire a kir. herceg megesküszik, örök időre fog megfogadni.

A kir. herceg a fent említettek kivül ki fogja jelenteni, hogy Chotek grófnővel való házassága morganatikus, hogy épp ezért a házasságából való gyermekei a trónöröklésből ki vannak zárva s hogy ugyanezen okból neje sem lehet királyné s a férje állását és címét meg nem oszthatja. Tehát Magyarország királynéjává sem koronázható.

Az eskü szövegét szószerint beleveszik a magyar törvényjavaslatba, aminek az lesz a jelentősége, hogy az eskü tartalma ellen a törvényjavaslat elfogadása és szentesítése után a magyar közjog szempontjából egy oldalról sem lehet majd kifogást emelni.

A magyar kormány Bécsben.

Az ünnepélyes aktus, melyben a trónörökös kir. herceg az esküt leteszi, csütörtökön délelőtt 12 órakor fog végbemenni. Előtte való napon a magyar kormány minisztertanácsot fog tartani, melyben a kir. herceg házassága alkalmából teendő intézkedések fellet határozni fog. Ugyanezen az egész kormány fel megy Bécsbe, hogy az ünnepélyes aktusnál jelen legyen.

Szell Kálmán miniszterelnök ma Rátótról Bécsbe utazott ebben az ügyben, de szerdán a minisztertanácsra visszatér Budapestre.

Az ifju pár lakása.

Ferencz Ferdinánd kir. herceg ifju nejevel a Bécsi Belvedere-palotában fog lakni. Ez egy gyönyörű palota a Wiedenben, az osztrák-magyar államvasúti indóház közelében. A palotát csak a minap restaurálták. Egy remek park veszi körül, mely a bécsi lakosság igen kedvelt sétahelye. Néhány év előtt ebben a palotában volt elhelyezve a császári képtár, melyet az új muzeumi paloták elkészültével vittek el innen. A trónörökös jövendő neje számára egyelőre külön udvartartás nem fog berendeztetni.

Az osztrák lapok véleménye.

Bécs, június 26. A lapok Ferencz Ferdinánd kir. herceg házasságáról írva mind egyetértenek abban, hogy Ausztria népei örömmel fogadják ezt a hírt és az uralkodó jószágára és bölcsességére utalnak, kinek a kérdés ilyen emberies megoldása köszönhető.

A Fremdenblatt azt mondja, hogy a kir. herceg szíve sugallatára és egyszersmind a hazaszeretet szavára hallgatott, a mikor ünnepies esküvel biztosítja a dinasztia házi törvényének és a pragmatika szankció közjogi rendelkezéseinek megfelelő trónöröklési rendet.

A Neue Freie Presse azt mondja: Ez a házasság tisztán emberi vonásával, a melyet mindenki megért, közelebb hozza majd a trónörökös Ausztria népeihez. A kir. herceg a nehé helyzetben okosnak, kitartónak és higgadtan bizonyult és türelmes kitartással tette meg a nehéz utat, a császár pedig megadta beleegyezését, mert lehetséges volt a birodalom érdekeit megóvni és egyszersmind a kir. hercegnek zavartalan boldogságot biztosítani.

A Neues Wiener Tagblatt Ausztria népének azt az óhajátát tálmacsolja, hogy a herceget, a ki a szerelem és a hűség útját választotta a nélkül, hogy megfeledezett volna nagy küldetéséről, mindig a fejedelmi hatalom és az emberi boldogság kettős géniusza vezérelje.

Az Oesterreichische Volkszeitung is ennek az óhajtasnak ad kifejezést.

A Reichswehr azt mondja, hogy az uralkodó, a ki az alattvalók millióit tette már boldoggá, utját egyengette legelső alattvalójának is. A kir. hercegnek tisztelettel kell adózni jellemének és akaratának erősségéért és örömteljes érdeklődéssel kell kísérni azt a komolyságot, a melylyel nagy hivatására készül.

A Neues Wiener Journal azt mondja: A kir. herceg ebben a kérdésben nemesen cselekedett, a császár nemesen gondolkodott.

A Wiener Tagblatt ezt írja: A kir. herceg rendületlen kitartással és avval érte el célját, hogy az uralkodó nemes emberisége segítségére volt az utjában álló aggodalmak leküzdésében.

Bécs, június 26. (Saját tud. táv.) *Ferencz Ferdinánd* kir. herceg házassága július hó 1-én vagy 2-án lesz. A királyi herceg szombaton *Reichstadtba* utazik.

Chotek Farkas gróf, a menyasszony atyja ma Bécsbe érkezett, s *Ferencz Ferdinánd* ma kihallgatáson fogadta. — A menyasszony az esküvő napján »*Hohenberg*« hercegnő címet kapja és a születendő gyermekek szintén »*Hohenberg*« hercegek lesznek.

Budapest, június 26. (Saját tud. táv.)

Szell Kálmán miniszterelnök a trónörökös házasságára vonatkozólag a javaslatot csak az ősszel fogja benyújtani a Ház elé, melynek tartalma: *elismerése a trónörökös morganatikus házasságának*, mely szerint: 1. A születendő gyermekek nem lesznek főhercegek, és trónöröklési joggal nem fognak birni; 2. *Chotek* Zsófia nem fogja birni és gyakorolni a királynői jogokat.

Szilágyi a trónörökös házasságáról.

Budapest, június 26. (Saját tud. táv.) *Szilágyi* Dezső egy újságíró előtt a következőképen nyilatkozott a trónörökös házasságáról. »A házasodó királyi herceg nem mond le semmiről. Egyszerűen ünnepélyes nyilatkozatot tesz, melyben elismeri, hogy házassága *morganatikus jellegű*. Igaz, hogy a mi törvényünk ezt nem ismeri el, de hallgatagon benne van, mikor tisztán és világosan kimondatik, hogy *csak osztrák főherceg lehet király*. Már most mivel morganatikus házasságban *Ferencz Ferdinánd* felesége nem lesz főhercegnő és a gyermekek sem lesznek főhercegek, világos, hogy a trónörökös felesége nem lehet *koronázott királyné*, a gyermekek pedig *soha sem birhatnak trónutódlási joggal*. A Pragmatika szankció óta sok ily természetű házasság volt a királyi családban, melyek ellen a magyar országgyűlésen semmiféle formában nem szólaltak fel. Nem tudom, hogy a javaslat mit tartalmaz, de azt tudom, hogy a királyi herceg nyilatkozata Magyarországra nézve ki fog állítatni. A kir. herceg azért nem mond le jogairól, mert ez lényegesen megváltoztatná a helyzetet s ebből nagyon kényes komplikált dolgok származhatnának. Már a pragmatika szankció előtt van rá példa, a mikor *Ferdinánd* főherceg elvette *Welser* Filippina grófnőt, s ebből a házasságból származtak a »*Welserheimb*« grólok és ki hallotta volna, hogy ezek valaha igényt tartottak volna a trónra.«

Bécs, jun. 26. (Saját tud. táv.)

A *Neue Freie Presse* mai száma írja, hogy a királyi herceg egybekelésén *Ő Felsege nem lesz jelen* és az esküvő július hó 1-én lesz.

Budapest, jun. 26. (Saj. tud. távir.)

Több ellenzéki képviselő aláírásokat gyűjt a képviselőház összehívására *Ferencz Ferdinánd* trónörökös házassági ügyben.

Mire megvénülünk . . .

— Jókai Mór a reklám szolgálatában. —

A *Bonis* István országgyűlési képviselő szerkesztésében megjelenő »Közgazdasági Híradó« írja:

Az üzletek versenyében valósággal töke számba megy egy-egy jó ötlet. Élesztője a nagy tőketészlának, a mi egymagában, a sablonos üzleti formák között éppen csak valamikéval több százalékot hajt a tőkének, mint a takarékpénztár vagy a bank. Az ötlet megtermékenyíti, esetleg megsokszorozza. Csak hogy aztán nem szabad félreismerni az ötletet. A mikor megszületett, tudni kell, hogy életrevaló-e, vagy pedig elföldelendő, mielőtt kidobták volna a piacra. Mert, — hogy egy kis hasonlattal éljünk — olyan paripa is válhatik az ötletből, a mely összelöri a kocsit. Ezuttal valami ilyesről van szó.

Egy osztrák biztosító társaság gondolt mérészet és nagyot s Jókai Mórral íratott magának reklámlevelet. A költő királynak sok pénz kell, a költő király nem riad vissza attól se, hogy a maga páratlanul álló népszerűségével egy triesti biztosító társaság karjaiba dobja azt a publikumot, a melynek, ha semmi egyéb se, de jóhiszeműséggel tartozik. S a költőkirály leült fogalmazványt csinálni az osztrák társaság javára, a magyar társaságok rovására s a magyar publikum félrevezetésére. Szeretnők kissé enyhébben elbírálni az ügyet, de nem lehet. — S ezzel szemben mi be is fejeztük azt, a mi mondanánk volt. Még mentséget is találunk számára, Budapestben nehéz az élet, Párisban még nehezebb, a jövedelmek megcsappantak s a társaság, mely ez ideig sok pénzt fizetett ki Jókai Mórnak a nevéért, bizonyára erre a szívesre apellálva, követelte meg tőle azt, hogy most már szolgálja meg valahogyan a pénzeszkét. Valahogyan? Jókai nem szolgálhat másképpen egy biztosító társaságot se, mint a pennájával. Tehát irt, azt írta, a mit tollba mondtak neki. Mire megvénülünk, elgyengül a szemünk és judiciumunk is.

Az osztrák társaság azonban most visszavétél követelt el Jókai nevével. A dolog etikai oldalával foglalkozzanak azok, a kiket ebben a durva komédiában a költő király érdekel első sorban. A mi tisztunk az üzletet bírálta el benne. Hogy megengedhetők e a versenyben az ilyes eszközök . . . Nem.

Nálunk az a bizonyos nagy névkultusz amugy is tulságba van már hajtvva. Vállalkozás a nélkül, hogy legalább néhány grófja, bárója ne lenne a leltárban, el sem képzelhető. Ezek az urak aztán aláírnak mindent, elnökölnék, határozatokat mondanak ki a vezérigazgató egyenes rendelkezéseire, bizonyos néhány ezer forintért esztendőnkint. Ezeknek a luxus kullisszáknak az ide oda-tologatása is fölösleges az igazán szolid üzleti színtárban. A vállalkozás dicsekedik a produkciójával s a versenyben is a legnagyobb mértékben utálatos az, hogy az egyik társaság a másikkal grófjára egy herczeggel licitál rá. Csupa szédelgés, a mibe most már kénytelen belémenni a szolid vállalkozás is, mert a köztudatban el se képzelhető üzlet, mágnás vagy legalább is egy-két országgyűlési képviselő nélkül.

Dr. JÓKAI MÓR

mint a triesti általános biztosító társulat (ASSICURAZIONI GENERALI) igazgató tanácsosa.

Mélyen Tisztelt Uram!

Az újabb kor igényeinek megfelelőleg társaságom a »betöréses lopás elleni biztosítást« is felvette működése körébe.

Ilyen biztosítás kötésével vagyontát gonosz szándékok ellen mindenki legsikeresebben védheti. S így felette ajánlatos ez ugy magánosok, mint társulatok és vállalatok részére.

Biztosítás kötése céljából legjobb hírnévnek örvendő társaságot öszintén ajánlom. Budapest, 1900. május 17-én.

Teljes tisztelettel alázatos szolgálja

Dr. Jókai Mór,
igazgató-tanácsos.

Ha már így van a dolog s mindenik konkurensnek van bárója, grófja, hát elégedjenek meg a vállalkozások ennyivel. Makkra — makk, tőkre — tők, grófra — gróft kell játszani, de tessék csak visszaemlékezni arra, hogy micsoda közmegebotránkozást kellett nemcsak az üzleti világban, hanem a publikumban is, amikor a nagy temetés után egy tönkremenőben levő vállalat azzal akarta megmenteni magát a bukástól, hogy egy Kossuth fiut állított a gyár élére — dekorációknak. Nem azt mondta, hogy: — amit én produkálok az jobb, mint a másé, hanem ezt: — gyere magyar, vakulj. Kossuth fia ad neked ekét, boronát. Pedig az csak a fia volt.

És most előáll az érdemes osztrák, az Assicurazioni Generali és ráeszkíroz pár ezer forintot arra, hogy kirukkolatja az üzletének egyik új ága érdekében az atyamestert.

Nem azt mondja, — hogy olcsóbban biztosít betörés ellen, mint más, teszem fel a magyar társaságok, hanem Jókaival küldöz szét leveleket a publikumnak. Ez tisztességtelen verseny, a mi annyira alatta áll a kritikának, hogy nem is képzelünk magyar társaságot, a mely ilyen manőverre rávetemednék.

A Jókai kezeirásával írott leveleket a legrefináltabb módon sokszorosították, hogy olyan látszata legyen a dolognak, mintha Jókainak csakugyan semmi egyéb gondja nem volna ez idő szerint, mint hogy a publikumot betörés elleni biztosítással boldogítsa. A sokszorosított levelekre még porzót is hintettek, hogy annál inkább vakuljon a magyar.

UJDONSAGOK.

Szent László napja.

A legdicsebb magyar szentek egyikének: *Szent László* királynak napját üli ma a kath. egyház.

Ünnepe ez a magyar nemzetnek, de Nagyváradra nézve kétszeresen ünnep a mai nap, mivel Szent László egyszersmind egyházmegyénk s városunk védszentje, alapítója s ez a nap a város fogadalmi ünnepe is egyszersmind 1739. óta, midőn a Nagyvárad városát sújtó dögvész, jégeső, óriási viharok és egyéb csapások a szent király tiszteletére rendezett 8 napi körmenet után megszűntek.

Ekkor emelték a Kispiacz-téren szent László azon köszobrát, a melyet ezelőtt hét évvel cseréltek fel — a bibornok és a káptalan bőkezűségéből — a jelenleg ott pompázó gyönyörű érc szoborral.

A szent László napi ünnepek városunkban különös fényvel tartatnak. Szent László ereklyéje a székesegyházban a bibornok által készített remekművű ereklye-tartóban (herma) a hivek tiszteletére az oltárra tétetik az ünnep egész nyolczada alatt, miközben ezer és ezer ajk küldi az égbe fohászatát s rebegi el azt az imát, a mi a szent László-téren felállított diszes szobor talapzatára írva van: Szent László király . . . könyörögj érettünk!

Ma, szerdán reggel, Szent László napján 9 órakor ünnepélyes szent mise lesz a székesegyházban, melyen *Vinkler József* vál. püspök, nagyprépost pontifikál. A káptalan tagjai cappa majorban (hermelines palástban) jelennek meg a szent misén. Mise alatt a műkedvelőkkel megerősített énekhar a következő egyházi darabokat fogja előadni:

Beleznay: Szent Lőrincz mise.

Kersch: Justus ut palma florebit.

Kersch: Veritas mea.

Régi magyar ének Szent László királyról.

Az ünnepi szent beszédet a dicső királyról dr. *Steinberger* Ferencz kanonok, a kitűnő egyházi szónok tartja. Délután 3 órakor vespernye és litánia s a szent László ereklyéjé-

nek esókoltatása. Ez a litánia nyolcz napon át tartatik meg.

A *Szent László*-templomban reggel 9 órakor szent nagy mise lesz, de — tekintettel a székesegyházi ájtatosságokra — szent beszéd nem tartatik.

Szent László király mai ünnepe miatt — mely Nagyváradon parancsolt ünnep jellegével bir — lapunk holnap, csütörtökön nem a rendes időben reggel, hanem délben s a rendesnél kisebb alakban fog megjelenni.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Június 27. Közegészségügyi bizottság ülése d. u. 5 órakor.

Június 29. Az iparoktatási bizottság ülése a városház tanácstermében.

Július 15. Az ev. ref. egyházi énekhar dalestélye a Sport-téren.

* Schlauch bibornok Bécsben.

Ferencz Ferdinánd koronaörökös Ö cs. és kir. Fensége holnap, csütörtökön, június hó 28-án teszi le Ö Felsége előtt nyilatkozatát és esküjét a trónutódlásra nézve. *Szell* Kálmán miniszterelnök sürgönye folytán dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök, valóságos belső titkos tanácsos is jelen lesz az ünnepélyes aktusnál. Ö Eminenciája, *Fetser* Antal oldalkanonok kíséretében a ma reggeli gyorsvonattal utazik Bécsbe. — Kapcsolatosan megemlítjük, hogy a bibornok ezen közbejött utazása folytán a bérmálást Mező-Keresztesen nem június hó 29-én, pénteken, hanem július hó 1-én, vasárnap fogja kiosztani a jelentkezőteknek.

* **Dencs János névünnepe.** A nagyváradi róm. kath. tanítók e hó 22-én tisztelegtek *Dencs* János t. kanonok, esperes-plebánosnál névnapja alkalmából, ki örömmel fogadván a testületet, barátságos ebédre hívta meg őket és a hitoktatókat e hó 26-ára. A szíves meghívásra megjelentek a jelzett napon számszerint huszonegyen, köztük *Stark* Gyula, igazgató-főtanító, dr. *Vucskics* Gyula, *Léki* Kornél, *Krisztik* János, id. *Wellner* Alajos stb. stb. Az ötödik fogásnál felállott *Dencs* János esperes, mint a váradi róm. kath. iskolák tanfelügyelője s éltette a tanítókat, mint akik a kath. tanügyet oly magasra emelték, melyért őket a teljes elismerés illeti. — Erre felállott a tanítók megbízásából ifj. *Wellner* Alajos s tolmácsolta azon érzelmeiket, melyeket a tantestület *Dencs* János tanfelügyelő iránt táplál. A tanítók mindenkor törekedtek kötelességüknek megfelelni, de feltétlenül hatványozta szorgalmukat a szakszertü elismerés, melylyel évről-évre az esperes részéről találkoznak. Társai nevében kívánja, hogy érdemes tanfelügyelőjüknek teljesítse Isten minden vágyát s tartsa meg őt szeretett egyházunk s drága hazánk számára igen soká. — Azután a tantestület két költője: *Ember* György és *Nagy* Lajos üdvözölték sikerült költeményekben kedves iskola-felügyelőjüket. Szellemes toasziban köszöntötte még az ünnepeltet a hitoktatók nevében dr. *Vucskics* Gyula, továbbá *Faku* János nyug. kántortanító. — Adjon Isten sok ily derék esperes-tanfelügyelőt hazánkknak!

* **Park az aradi vértanuk vesztőhelyén.** Az aradi Kölcsey-Egyesület tegnapi választ-

mányi ülésén indítványt tettek, hogy az egyesület, mint a hazafias kegyelet emlékeinek ápolója, a vértanuk vesztőhelyére vezető uton fasort létesítsen. Az indítvány fölött élénk eszmecsere indult meg, a mely alatt érdekes dolgokat mondtak el a vesztőhely körül lévő helyről. A vesztőhely területét be akarták parkkal ültetni és e célra már az egyik aradi pénzintézetnél több ezer forint van gyűmölcsönzőn elhelyezve. A földet megvennék; csak egy hold területre van szükség; amelyért szívesen adnának háromezer forintot is. A föld jelenlegi tulajdonosai azonban kijelentették, hogy a földet semmi áron nem adják el, arról azonban gondoskodnak, hogy haláluk után a föld a hazafias kegyelet birtokába jusson.

* **A jegyzői vizsgálatok.** A belügyminiszter egyik legújabb rendelete alapján a jegyzői vizsgálatok csak a tavaszi és nyári megyei közgyűlések alkalmával tarthatók meg. Azonban kivételesen, ha a 2. folyamodóknak engedély adatik, a nyár folyamán augusztus hó 31-ig lezárólag is tehetnek vizsgálatot.

* **A rendőrkáplár öngyilkosságának oka.** Iván József nagyvárad rendőrkáplár öngyilkosságáról megemlékezünk. A szerencsétlen, tulónérzetes embert eltemették s ezzel napirendre tétek fölötté. A többi lapok, velünk együtt, az öngyilkosság okául, a szerzett információk alapján, azt írták, hogy két napig mulatott s nem teljesítette szolgálatát. Ezért a főkapitány kihallgatásra rendelte. Másik okul felhozták, miszerint családi perlekedése volt s elkeseredésében követte el végzetes tettet. — Mint értesülünk, egészen más ok hajtotta a szerencsétlen rendőrkáplárt az öngyilkosságba. Az öngyilkosságot megelőző nap mulatott a Rothbarth-féle szénateczai korcsmában s mivel a mulatozás pár forintba kerülő költségét nem tudta kifizetni, elvették a kardját. Midőn másnap kialudta a mulatság mámorát, nagyon megrestelte a rajta esett szégyent. Feleségét megbizta, hogy hozzon pénzt, amivel kardját kiváltsa. — Közben délután lett s a napos felszólította, hogy öltözzön diszbe, mert a főkapitányhoz kell kihallgatásra mennie. Mivel a felesége még mindég késett a pénzzel, fél 3 óra körül kétségbeesésében és szegényében lőtte agyon magát. Ha csak pár percet vár, megkaphatja kardját, mert a felesége már a rendőrségi épület kapujánál volt 10 frttal, amelynek egyharmada is elég lett volna a kard kiváltására. Ilyen csekélységért pusztult el egy ember élete s vesztette el a rendőrség egyik legjobb tagját.

* **Lótolvajok.** Ugyszólván minden vásár alkalmával történik valami mulatságos eset, melynek a kárát rendszeren valami óvatlan falusi gazda ember bánja meg. Persze mindig csak a furfangos cigány lókupeczekről szól a nóta, mert ők az ilyen vásárhoz a legjobban értenek. A tegnapi vásárra bejött Kárándi Miklós bihar-diószegi lakos két pej lovával s nem is kellett sokat várakoznia a vásárra. Nem sokára két cigány jött hozzá és két lovat kínáltak cserébe s a vásárra 150 frtot óhajtottak ráfizetni. Kárándi nagyon előnyösnek találta a vásárt s egy jó áldomással zárták le az üzletet. Mikor már jól beboroztak, a két cigány egyszerre eltűnt a 150 frttal és Kárándi két szép lóva helyett két gebét kapott cserébe. A gazda a tolvajokat feljelentette, azonban eddig még nem sikerült kinyomozni a gazembereket. — Ilyen előnyös vásárt csinált Kárándi Miklós uram s most nehéz szívvel gondol az ő két pej lovára . . .

* **Indiánok fölkelése.** Mialatt a boxerek Kinában zavarognak, Amerikából az a hír érkezik, hogy az indiánok fellázdáltak és hadat üzentek a fehéreknek. A DailyExpress-nek ugyanis azt táviratozzák Chicagóból, hogy Minnesota-államban Leech-tó melletti ugynevezett Chippewahi in-

dián-törzs — szám szerint 18,000 ember — föllázdalt az amerikaiak ellen. A lázadást egy idegen, eddig még ismeretlen kalandor szervezte, a ki messiásnak adja ki magát és »szent hadjáratot« indított a fehérek ellen. Az indiánok, a kik bőségesen el vannak látva puskával és lőszerrel, vakon követik a lázítót, a mi igen komolylyá teszi a helyzetet.

* **Dürer-gyűjtemény az Országos Képtárban.** Nagybecsű Dürer-metszetekkel gyarapodott újabb az Országos Képtár metszetgyűjteménye. Elischer Gyula dr. egyetemi tanár gyűjteményeit a kormány megbízásából megvették Kammerer Ernő kormánybiztos és Térey Gábor dr. az Országos Képtár-őre. A gyűjtemény száztíz lapból áll és a világhírű magyar származású művésznek legteljesebb gyűjteménye. Harmincezer koronáért vásárolta meg a kormány. Az Országos Képtár tulajdonába került Elischer-féle gyűjteményben csupa első rangú metszet van. A legnagyobb metszet Ádám és Éva című, az első példány Dürer rézlapja után, a Lipp-hart báró gyűjteményéből való s annak idején 2400 korona volt az ára. Érdekes a Nagy ágyú cz., melyen amolyan csupa tőzgyökeres magyar alak van. Nem kevésbé figyelemre méltó a tizenhat lapból álló passió, a mely a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. Épp oly ritka a Feszület című lap, a mely oly kicsi, hogy csak három centiméter az átmérője. Ezt a metszetet sokan utánozták és Elischer dr. az utáztatokat is megszerezte és átengedte a Szépművészeti Múzeumnak. A gyűjtemény érdekesebb darabjai még: a Melankolia, a mely 2100, a Lovag, halál és ördög, a mely 1450, a Halálfeje című, a mely 2670 és a Szent Szűz képe, a mely 1200 koronába került eredetileg. A drága gyűjteményt az ősszel közszemlére bocsájtják az Országos Képtárban.

* **Recht Sándor hangversenye.** Egyik kiváló művész ismerősünk, Recht Sándor, a jeles hegedű-virtouz, a ki külföldön is elismerést szerzett a magyar művész névnek, július hó 1-én, azaz a jövő vasárnap hangversenyt rendez a Szt. László-fürdő disztermében. A hangversenyen, melyre bizonyosan nagy számmal fog kirándulni Nagyvárad művelt közönsége, közre fog működni Szirmai Imre, a Népszínház jeles tagja is.

* **Nápoly.** A vidámság városa, honnan származott a gondot, melynek őrege, ifja csak a jelennek él, hol a legflegmatikusabb angol turista és a legzordabb német professzor is mosolygós arcával lótfut az utcákon, hol utonállók módjára esikarták ki az idegen pénzt, de azt is oly kedvesen eszelepszik meg, hogy még akkor sem haragszunk rájuk, mikor hazatérőben már csak épen a vasuti bilétára hagytak pénzt a tárczájukban . . . Ezt a karakterisztikus várost, a maga ríktó színű házai-
val, háromszáz templomával, történelmi nevezetességű középületeivel, pompás parkjával, páratlan szép keretben; a tenger, a tüzokádó Vezuv, a mindig havas hegyláncok közepett, — tehát egész Nápolyt és vidékét, teméntelen házával, utcáival és a nyüzgő alakok sokaságával — festette meg csodálatos, igazi német buzgósággal, roppant technikával, megkapó plasztikával, — egy müncheni festőből álló konzorcium. A tájképrészletet a művészi körökben nálunk is jól ismert Schöneren Zsigmond a figurális részt Fleischer Fülöp festő tanár, az ismert bécsi császári jubilaris kép megalkotója festette. Felérve a pódiumra, egy délszaki növényzettel teli gyönyörű park előtt találjuk magunkat, mögötte a sima tenger kékje terül el, a háttérben a sűrű füstöt okádó félelmetes tűzhányó. Jobbról szinte kőből épült házaknak tetsző utca szeli át a képet a világhírű nápolyi korzó, rajta tarka összeviszásokban ezernyi ember: csuhás barátok, haramiaképi lazzaronik, rongyos utca-gyerkőczök, meg elegáns hölgyek, urak, tolakodva, hőmpölyögve. A korzó fölött szinte ott párázik, a rongyos sátrakban árult gyümölcsök kimondhatatlan édes, erős illata. Minden élőknek látszik itt is színe, magunknak is kedvünk kerekedik, hogy leszálljunk az elöttünk épült utcára és a kép alakjai közé álljunk, hogy újra végigsétáljunk a felejthetetlen emlékü korzón. — Odább jönnek a legkülönbözőbb formájú, színű házak ezerszámmal, mindenütt virág, gyümölcs és — rongy. Mikor végire értünk a képnek, újra elülről kezdjük a nézelődést, mert

ez a kép nem enged el magától, itt órák hosszat kell elülni, hogy minden szépségét végigélvezzük. Hogy aztán még teljesebb legyen az illúzió az ügyes kezű Schöneren olyan pompás előteret épített a képhez, azt sem tudjuk már, vajjon nem igazi városban járunk-e? — Annyi való igaz, hogy szebb látnivaló régen nem volt Budapesten.

Az elmúlt nagyvásár.

Még ott állnak az áruló bódék, sátrak a Nagypiaczon, de a tulajdonképeni nagyvárad országos vásár már véget ért tegnap.

A ló- és baromvásár olyan élénk, látogatott volt, mint az utóbbi tíz év alatt egyszer sem. Meg is látszott ez különösen a Szent László-téren és Nagy-Körözs-utca torkolatánál, ahol állandó volt a felhajtott jóságok torlódása. Szerencse, hogy minden nagyobb baj nélkül, bár nagy küzdelemmel és éberséggel le tudták ezen szűk helyen bonyolítani a forgalmat.

A baromvásárra két napon 5500 darab jóságot hajtottak fel. És a kereslet is jó volt, mert 3000 darabnál több kelt el, elég jó áron.

A lóvásár mennyiség és minőség tekintetében igen jó volt. Alig mertük volna hinni, hogy ilyen szép lóállomány van Bihar megye egyes vidékein.

Összesen 4000 lovat hajtottak fel s ebből 2100 darab került megvételre. Az árak igen jók voltak.

Az ipar-vásár azonban most is nagyon silányul ütött ki. Iparosaink óriási kínálattal léptek fel, de a kereslet igen gyenge volt. Amit vásároltak is, csak nyomott árak mellett vették. Pedig iparosainkra is ráért volna egy jó vásár.

Megemlékezünk még azokról a panaszokról, amelyek a ló- és baromvásár ellen felmerültek. A gazdáknak igen soká kellett várni, míg a vásárvám-jegyeket és a járlatokat, átírásokat megkaphatták. Ebből nemcsak sok kellemetlenség, de nagy összetorlódás keletkezett. Pedig az ott levő hivatalos személyzet megfeszített erővel dolgozott, de ilyen alkalomra több embert kellene a kezeléshez alkalmazni. Az olyan tapasztalatok, mint amiket most is szerezhettek, nem gyakorolnak éppenséggel a gazdákra vonzerőt a nagyvárad állatvásárok iránt.

A multból.

Most lesz három esztendeje, hogy utoljára találkoztam az én Pista barátommal.

Diákkorunkban a legjobb cimborák voltunk. Együtt ültünk az iskolában, együtt faragtuk az iskolapadot s a szekundák özönében egyformán volt részünk. — Ennyire fűzött össze a barátságunk. A professor székét együtt kentük be krétával s kifogástalan magaviseletünkért a fekete könyvben dicső neveinket a jövő emlékére együtt örökítették meg. A csintalan stiklik egész sorozatát mutyiban követtük el s ha rajta csiptek, elszánt szívvel és lélekkel néztünk a martíromság elejébe.

Persze, ha szigorú apáink kérdőre vontak, mindig a professorok roszelelkűségére appelláltunk és a ros kalkulusért mindig őket szidtuk, a kik önkényesen üldöztek s minden nemesebb ambíciókat a jövőre nézve összetörték. Mindent a professorokra kentünk.

Ilyen cimborák voltunk mi ketten s a búban örömben, a mi váltakozva nagyon gyakran kijárt, egyformán osztoztunk. — Ezt nevezem én igaz barátságnak.

Sőt még azt is elmondhatom, hogy mindketten egy kis barna lánynak udvaroltunk. Minden reggel már ott lestük az utcasarkon a kis Margitot, a ki a lányiskolába sietett s egyikünk a

laskáját, másik meg a kis kézimunkás kosarát vitte. Mikor aztán elértünk a leányiskola tágas kapujához, kölesönös sóvárgó pillantások között epedő szívvel, minél kevesebb készültséggel egynehány szekunda reményében egymás karjába kapaszkodva elindultunk mi is iskolánkba. Pedig hej, látni sem szerettük volna, mert ilyenkor valami kínos gondolatok gyötörték. A gimnázium küszöbét álléve elfogott valami különös érzés, testünk remogett, hátunk borsódzott, szóval nagyon, de nagyon *drukkoltunk*. Jaj nekünk, ha valamelyik könyörtelen professor kiszólít! És mi lesz velünk akkor? Sokszor megessett, hogy a vést nagy remegések közepette kikerültük, de nagyon sokszor nem tudtuk elkerülni a megtorló igazság büntetését a szigorú professor képében.

Istenem, milyen áldozatra képes az ember egy kis lányért . . .

Hányszor másztam kerítést, hányszor téptem el a ruhám, mikor a szomszéd doktor ur kertjéből rózsát loptam s oly boldognak éreztem magamat, ha kedveskedhettem vele a kis bakfisnak.

És képzeljék csak, mi történt a kis leánnyal? A kis Margit egyszerre csak megváltozott. Egy idő óta sokat szórakozott és annál kevesebbet tanult s tanulmányában megmagyarázhatatlan módon hanyatlani kezdett. A magyar gyakorlatait, melyeket ránk bizott, megcsináltuk ugyan, azonban nem volt benne köszönet, mert a szigorú Alma nagysád ugyancsak megkritizálta szívbeli érzelmekkel telt kompozíciókat és rendesen négyest írt rá. A tanítónő sehogy sem tudta felfogni a különben szorgalmas kis lány változását. — S ez a nagy változás mindhármunknál egy idő óta állott be, t. i. a mióta a kis Gitkával megismerkedtünk.

Jó magam sem tudtam megmagyarázni, hogy tulajdonképpen mi az oka a változásunknak, s csak annyit tudtam, hogy egy idő óta absolute nem tanulok, annál többet ábrándozom és sóhajtozom s zavartalan perzeimben verseket faragtam kinosnál-kinosabb rimekkel és fáradsággal, melyek egy kökényszemű barna kis lányhoz szólottak. — S Pista komám szintén így eselekedett.

A versirással legkevésbé sem vívtuk ki a poéta babérját, de annál nagyobb érdemeket szereztünk magunknak a kis lány előtt, . . . no meg a professor uraknál, a kik legjobban tudták *méltányolni* érdemeinket.

Igy telt az idő egész a tanév végéig. Mikor az évzáró-ünnep elérkezett, szívszorogva és sötét aggodalmakkal telt gondolatok közepette lestük a szerencsétlen pillanatot, a mikor az osztályfőnök ur behozta a minden illúziókat elrontó papirokat.

A tanár nem a leghizelgőbb megjegyzések kíséretében nyújtá át bizonyítványainkat s miszemle-sütve hallgattuk kevésbé válogatott atyai szavait és intelmeit. — Nagyon fujtunk, mikor már ezen az izgalmas ponton is is tulesztünk, sötét-szekunda sulyával lehorgasztott fővel hagytuk el az intézetet.

S mi lett a kis Margittal? — Alma nagysád egy tapintatos, legkevésbé kellemes tartalmu levélben felkereste Margit szüleit s hosszú bevezetésben készítette őket elő a katasztrófa bekövetkezésére s a legszívélyesebb utbaigazitások elősorolása után biztatja a kis Margitot, hogy még javíthat.

Ime az »Ember tragédiája« kis kiadásban: hárman egyért, a szerelémért.

m. e.

Sztrájkmozgalmak a fővárosban.

Az államvasuti gépgyárban.

Az államvasuti gépgyár munkásai szilárdan kitartanak követeléseik mellett, az igazgatóság pedig zárva tartja a gyártelep kapuit. *Lőrinczy* főellenőr vezetése alatt négy tiszt-

viselő végzi folytonosan az elbocsátott munkások alkubéréinek árleszámítását. A kifizetések és a munkakönyvek kiadása a IV. kapunál történik, azonban a sztrájkoló munkások közül csak elvétve néhányan veszik föl pénzüket és munkakönyveiket.

Azokat a munkakönyveket és összegeket, a melyekért tulajdonosaik nem jelentkeznek a X. kerületi előjárásnál fogják letétbe helyezni a zárszámadás befejezése után. A zárszámolást valószínűleg csütörtökön fejezik be.

A sztrájkolók ma délelőtt ismét a népligeti sztrájkantányán és a közel levő korcsmákban gyűltek össze és kisebb csoportokban tárgyalták ügyök fejlődését. A gyár kapuja előtt reggel kisebb csoportosulások voltak, a rendőrség felhívására azonban a sztrájkolók rendben elvonultak.

A Ganz-gyárban.

A Ganz-féle részvénytársaság munkásai tegnap este gyűlést tartottak a tisztviselőtelepen lévő Illener-féle vendéglőben. A gyűlésnek az volt a célja, hogy állást foglaljon egy elbocsátott munkástársuk mellett, akit az igazgatóság azért bocsátott el, mert az vezető szerepet vitt a multkori sztrájkmozgásban. A gyűlésen kijelentették, hogy küldöttséget menesztenek az igazgatósághoz és felkérlik, hogy elbocsátott munkástársukat fogadja vissza.

Ha az igazgatóság kérelmüket nem teljesíti, valamennyien kilépnek a munkából. Ugyancsak ezen a gyűlésen elhatározták, hogy szolidaritást vállalnak az állami gépgyár munkásaival s azokat anyagi támogatásban részesítik.

A mai napon fog eldőlni, hogy a Ganz-gyári munkások megkezdik-e a sztrájkot.

A közúti sztrájk vége.

A közúti vaspálya-társaság kocsivezetőinek és kalauzainak sztrájkja alig két nap alatt véget ért.

A kocsivezetők és kalauzok ismét munkába állottak. Ma kora reggel már mindenki ott volt a kijelölt végállomásokon és a villamos kocsik közlekedése rendben megindult. Az utca is fölvette szokott képét. A kocsik akadálytalanul robogtak és a vágányokat sem őrizte már a rendőrség. A főváros közönsége nagy meglepéssel látta, hogy a közúti forgalom ismét rendes mederbe tért.

IRODALOM.

Az életszentség katekizmusa. Budapestben az angalföldi karmelita-zárda kiadásában a fentebbi cím alatt igen ügyes, hasznos könyvecske jelent meg, mely katekizmus alakjában utmutatást ad az erények gyakorlására s általában az istenes életre. A derék könyvecskét *Betz* Frigyes után *P. Antal* írta. Ára kötve 1 korona. Ajánljuk különösen a papok és szerzetesek figyelmébe.

Ugyancsak a *karmelita zárda* kiadásában (Budapest, VI. Huba-utca 12.) jelentek meg a következő könyvek.

Kármelhegyi Bózsabimbók. Imádságos és énekeskönyv. Negyedik kiadás. I. Vásznonkötésben 1 frt 50 kr. III. Bőrkötésben 2 forint. IV. Fekete csontkötés 3 frt. V. Elefántcsontkötés 4 frt. VI. Párnázott borjubőrkötés 4 frt 50 kr. VII. Peluchekötés 6 forint. Casettával 7 forint.

Discerjétek az Urat. Imádságos és énekeskönyv. 2. kiadás. Vásznonkötésben 30 kr., diszkötésben 60 kr., bőrkötésben 1 frt.

Hóvirágok a kis Jézuskának. Imák a kis Jézus tiszteletére. 3. kiadás. Vásznonkötésben 30 kr.

Liliomfüzér, emlékül az első szent áldozásra. Negyedik kiadás. Vásznonkötésben 30 kr.

Páduai szent Antal. Imakönyv a nagy csodatévő tiszteletére terjesztésére. Füzve 15 kr. 50 darab 7 frt. 100 darab 13 frt. Kötve 30 kr. 50 darab 14 frt. 100 darab 26 frt.

Igazságszolgáltatás.

Athelyezés. *Bartha* László dr. nagyváradi kir. járásbirósági albiró eddigi minőségben a budapesti kir. büntető járásbirósághoz saját kérelmére áthelyeztetett.

Táblai ítélet. A nagyváradi kir. tábla tegnap foglalkozott *Katz* Márton és társai ismert ügyével, akiket *hamis tanúzással* vádoltak. A kir. tábla a súlyos vádat bizonyító adatok hiányában *Ritook* Zsigmond kir. táblaelnök elnöklete alatt *Katz* Márton, *Kintér* Mihályt és özv. *Csillag* Sándornét a vád és annak következményei alól *felmentette*.

Furcsa meglepetés. Nagyon mulatott ifj. *Ricsa* Sándor *Fülöp* Pável korcsmájában. Mire beesteledett, annyira elázott az atyafi, hogy a lába megtagadta a szolgálatot s így nehéz fejt kénytelen volt a korcsma kemény padjára hajtani. Ott pihent a zsebében csomó bankóval spékelt bugyelárisa is, oldalzsebében pedig egy szép óra ketyegett, mindezekre azonban nem ért rá vigyázni, mert sokkal nagyobb gond nehezedett fíradt agyára. Jó nagyot aludt s csak reggel ébredt fel. Azonban nagy meglepetés várt reá, a mely teljesen kijózanította. Kíváncsi volt, hogy olyankor hány óra lehet s oda nyúlt a lajbi zsebébe, hogy megnézze kis ketyegő jószágát, a mely bizonyára jobban számlálta az elmúlt perczeket mint gazdája. . . Hiába nyulkált egyik zsebből a másikba, ötször is átkutatta lajbiját, de az óráját ötödször sem lelta a zsebében. Eltűnt az lánczostul s tudja Isten azóia melyik zsebben pihent.

Roszat sejtett ekkor s első pillanatban, mikor szomoruan konstatálnia kellett, hogy az órájának lába kelt a kabátja belső zsebébe nyúlt s kereste a piros bugyelárist.

Még nagyobb volt azonban az álmélkodása, a mikor annak is hült helyét találta. Tőprengett sokáig, hogy hol lehet az ő 10 darab ropogós tíze, ki vihette el. Hol elvörösödött, hol elsápadt, mert hát hogy kerüljön így a háznép szeme elébe. Mit szól hozzá az anyjuk. Majd elhuzza a nótáját valami konyha szerzővel, ha megtudja. Nem is ment haza ő kigyelme, hanem először a hatóságnál tett jelentést, majd jó maga is utána nézett a dolognak.

Első gyanuja *Morár* ismerősére esett, aki este szintén a csárdában mulatott. Azonban *Morár* Tógyer ur jámbor képpel és »sértett önérzet« tudatában visszautasította a vádat, mert hát hogy is lehet ő róla ilyesmit feltenni, aki még egy mákszemeyit sem tudna zsebre vágni.

Azonban a rendőrség nem hitt a »becsületes« kocsinak és a kutatás folyamán kiderült, hogy az órát biz' csak *Morár* Tógyer uram lopta el és nem más. Időközben azonban gondoskodott, hogy biztos helyen legyen s az órát elvitte *Fülöp* Pável kormároshoz, akinél egy pengő erejéig elzalogosította. Azonban a pénz nem volt meg. Noha feltűnt, hogy *Morár* kocsis 6 frt havi fizetését jóval meghaladó módon költekezett s nagyon gyakori vendége volt a csárdának, amiért még nagyobb vád is nehezedett szegény fejére. Azt mondták rá, hogy a *Ricsa* száz pengőjét is ő lopta el.

Morár Tógyernek azonban volt bűnrészes cimborája is. *Fülöp* Pável, az előzékegy korcsmáros, akinek tudtával történt a dolog.

Csak fél szemmel látta, hogy mi történik a szegény *Ricsával*, azonban ő nem avatkozott bele, ő szépecskén eltűrte, hogy vendégét, a ki az ő pálinkájától elázott, ráadásul még kifoszták. A dolog ilyen alakjában került a nagyváradi kir. törvényszék elé, mely ügyben a végtárgyalást *Nagy* József kir. törvényszéki bíró elnöklete alatt tegnap délelőtt tartották meg.

A tárgyalás folyamán több tanut hallgattak ki, a kik terhelőleg vallottak. Bebizonyult ugyanis, hogy a lopást *Morár* Tógyer, *Fülöp* Pável korcsmáros tudtával követte el, s azért a kir. törvényszék *Gáthy* kir. alügyész vádbeszéde alapján *Morár* Tógyert a btk. 333. és 334. §-ába ütköző *lopás büntellettért három havi fogházra*, *Fülöp* Pável korcsmárost pedig

a btk. 370. §. alapján minősülő *orgázaság* büntetésében mondotta bűnösnek, s ezért *hat havi fogházra* ítélte el. — Az elítéltek felebezték.

*

Részünkről csak azt a megjegyzést fűzzük, hogy nem ártana, ha az illetékes hatóság tekintetbe venné az ilyen kihágásokat és az ilyen »előzékeny« vendégfogadósoktól megvonná a korecsmait jogot.

Felségsértési pör. Az új bűnvádi perrendtartás értelmében tegnapelőtt foglalkozott először a debreczeni esküdtszék felségsértési, olyan perrel, amely eddig a budapesti törvényszékhez tartozott. Dr. Király Péter ellen emelt vádat a budapesti kir. főügyészség »Az osztrák császár« című vezércikkében elkövetett sértés miatt. A tárgyalást dr. Szüts Miklós törvényszéki elnök vezette. Ügyész: dr. Simonffy Béla, védő Bakonyi Samu volt. Az általános kérdések után dr. Szüts Miklós a közönséghez fordulva rövid beszédben figyelmeztette a hallgatóságot, hogy az új bűnvádi perrendtartás életbe lépté folytán ez az első eset, hogy a debreczeni kir. törvényszék királysértési sajtóperben ítélkezik. Hivatkozik e város nemes szellemére, kérte a közönséget, hogy ez ős város hagyományos becsületét ne tévessze a tárgyalás alatt szem elől. Ezután az esküdtszék alakult meg.

Miután Kolbenhayer Kálmán elolvasta az inkriminált cikket, az elnök megkérdezte dr. Király Pétert:

— Ön írta ezt a cikket?

— Igen én írtam.

— Kíván nyilatkozni abban, hogy bűnösnek érzi e magát?

Egyelőre csak annyit óhajtok megjegyezni, hogy a királysértés sem erkölcsileg, sem emberileg nem követhetem el. Én négyeszer esküdtem hűséget a királynék s így halálos büntetés érne, ha én őt megsértettem volna. Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy én ezt a cikket két héttel azután írtam, amikor itt Debreczenben egy jelennel jelentkező tartalékos katonát bebörtönöztek.

Ezután dr. Bakonyi Samu védő kérte azon lapok cikkeinek felolvasását, amelyek a »Hier« miatti bebörtönzéseket tárgyalták. Mivel a törvényszék a kért cikkek felolvasását nem rendelte el, védő semmisségi panaszt jelentett be.

Bizonyítási eljárás véget ért. A királyi ügyész feltette a főkérdést az esküdtekhez. A törvényszék visszavonult és a következő kérdést terjesztette az esküdtek elé:

Bűnös-e dr. Király Péter abban, hogy a Debreczen című, Debreczenben megjelenő időszakos lap 1899. nov. 11-én kiadott 221. számában az osztrák császár felirat alatt közzétett cikknek a vádnak megjelölt szavaival mint szerző a király ellen sértést követett el? Igen, vagy nem?

Két nagy párbeszéd hangzott el ezután. Az egyik a Simonffy Béla dr. vád és dr. Bakonyi Samu védőbeszéde volt.

Az esküdtszék tagjai visszavonultak s tanácskozásuk után hirdették ki a verdiktet. Az esküdtszék dr. Király Pétert vétkesnek találta a király sértésben s ezért a törvényszék vádlottat két hónapi államfogházra ítélte el.

TANUGY.

Óvodai ünnepélyek. Kopperl Ida kertutcai kisdudóvó intézetében ma, június hó 27-én délelőtt fél 10 órakor gyermek-ünnepélyt tart. — Holnap, június 28-án délelőtt fél 10 órakor pedig Rosenzweig Szeréna óvónő tart gyermek-ünnepélyt kálvária-utcai óvodájában. Mindkét ünnepélyre a tanügybarátokat és szülőket szívesen látják az óvónők.

Az iparoktatási bizottság ülése. Nagyváradi város iparokt. bizottságának tagjait a városház tanácstermében f. évi június hó 29-ik napján d. e. 10 órakor tartandó ülésre tisztelettel meghívom. Tárgy: Óraadó tanerők választása. Nagyváradon, 1900. évi jun. hó 25-én. Ragány János.

REGÉNY-CSARNOK

AZ ÁLARCZ.

Németből fordította: Votisky Antal.

3.

Véletlenül ez a nap jour fixe volt, melynek estéjén a Joakim házban mindig összegyűl a szokott társaság Lia különös gonddal öltözött erre az estélyre; sohasem szerette a tarka szöveteket, mert csak az árnyas, a szintelen kelméket kedvelte. Fehér arcza, szeplőtlen és klaszikus tiszta volt, mint egy kamélia; arany-szőke haját, mely különben vastag fürtökben futtothomlokán, lenyiratta onnan, ezer rizspporral behintett fürtöcsk evette körül arcját, melyen csak a szokatlan nagyságu zöld szemek fényltek, egész állag felnyult a fehér ruha, ékül csak fehér koralokat használt. Ha mozdulatlanul állott, jelenésnek gondolhatta volna az ember. Bizonyos nyugtalanság uralkodott ma egész valóján, nem maradt sokáig ugyanazon tárgynál, könyvedén siklott át egyikről a másikra; mozdulatai kigyó simolékony csuszásához hasonlítottak. Vidáman tréfált, sokat nevetett, de csak csillogó szemével, arczával nem. Azok a halvány vonások változatlanul maradtak, csak egyszer-egyszer vett egy mély lélekzetet. Mindenki valami idegenszerűt tapasztalt Lián, senki sem tudta, mi lehetett ez, de ott volt, midőn hangjában valami idegen, csillogó árnyalat csegett, melyet még nem hallottak soha.

Álarczát kitűnően viselte az első nap, úgy látszott mintha hozzászokott volna.

Egy fiatal ember volt a társaságban, ki egész megjelenésében bizonyos előkelőséget, finomságot tanusított. Friedhofnak hívták, nem régen lett keresztény és roppant vagyon örököse. Hatalmas utazások, évek hosszú során át tartó tanulmányok előzték meg atyja halálát, mely után egy nagy kereskedőház főnöke lett s a külföldön és az egyetemeken eltöltött szabad életével nyugodt helyzetet cserélte fel.

Minden férfi hódolt Liának, mindegyik vonzó leánynak tartotta őt, de senkisért mekte Friedhofon kívül neki vonzalmát nyíltan kimutatni Hypolit gróf mellett. Lia választása nem ingadozott. Ha Hypolit nem közeledett volna hozzá, bizonytalannal Friedhof Eduardhoz vonzódott volna, ki gazdag és művelt volt s hozzá szép férfi, kin meglátszott a határozott zsidó típus; kék fekete, göndör haj, magas homlok, gazdag szemöldökkel, hajlott orr és előrenyúló áll; szép szemei keletiesen mandula metszésűek voltak és valami egészen nőies, édes zománcz tündöklött rajtuk, arcza sötétbarna árnyalatu volt, duzzadt ajkai égtek. Alakján az elegancia, természetén a hajlékonyság, járásában ruganyosság volt az uralkodó.

Lia, ki az angolnőknek a németeket annyira elragadó szokása szerint minden vendégnek kezét nyújtott. Friedhof mellé állt és reá nézett. Nyugodtan és komolyan tekintett vissza az a sötét szempár az ő csillogó szeméibe.

— Tudja, mi a legújabb ujság, Friedhof? kezdte mosolyogva.

— Sokszor az új kevésbé érdekes, mint a régebbi, — felelt az finoman.

— Ön nagyon szeret ellenvetéseket tenni!

— Önnek nagyon Lia!

— És persze azt hiszi, hogy tekintélyt szerez vele, — jegyezte meg Lia a meggyőződés hangján.

— Nem, felelt az gyorsan, — egy ifju hölgygel szemben tekintélyt szerezni akarni, csaknem annyi mint magát terhessé, nevetségessé tenni. En olyanok akarok látszani, mint a milyen vagyok, jelentette ki nyíltan.

— Hypolit gróf holnap végkép elutazik! Mondta Lia hirtelen, minden átmenet nélkül és bűvös szeméit Friedhofra függesztette.

Friedhof elvörösödött, de sokkal becsületesebb és egyenesebb jellemű volt, mintsem hogy mondja: — Minek mondta ezt meg nekem? Azzal az éles tekintetével, mely minden nő sajátja, észrevehette jól, hogy én szeretem őnt, úgy mint ő, úgy látszott, hogy őt előnyben részesítette! Most mégis mosolyogva beszél elutazásáról, mint közömbös tárgyról, mely őnt nem érdekli! Hol itt az igazság s hol a látszat? (Folyt. köv.)

Közönség köre.

Kérelem a vasuti igazgatósághoz!

Alulírottak tisztelettel kérik a m. t. Igazgatóságot, szánja meg az utazó közönséget és kegyeskedjék a nagyváradi—gyomai 6212 számú és a 6211. számú vegyesvonathoz egy II. osztályu folyósós kocsit csatolni, mivelhogy a mostani II. osztályu kocsikban, különösen öregebb nőknek, jóformán lehetetlen az utazás. Először is a lépcsőknek sokasága és az egyes fokoknak egymástól való távolsága miatt, nehéz a felmenni. Másodsor pedig az ut hosszúsága miatt, mely egy fél napig tart 5°20'—12°42'-ig, roppant kellemetlen az utazás különösen öregebb, gyengélkedő férfira vagy nőre, minthogy ezek az ugynevezett ketreczek több olyast nélkülöznek, melyek a folyósós kocsikban az utazó közönség kényelmére szolgálnak; sőt szükségesek. Azt pedig, hogy ily öregebb, gyengélkedő férfi vagy nő az egyes állomásokon leszálljon, valószínűleg a m. t. Igazgatóság sem kívánja. — Kérjük tehát ismételve a m. t. Igazgatóságot, sziveskedjék már egészségügyi szempontból is egy folyósós kocsit bocsátani az utazó közönség rendelkezésére.

Nagyvárad és gyomai utasok.

TAVIRATOK

Az új államtitkár.

Budapest, június 26. (Saját tud. táv.) Nagy Ferencz dr., az új kereskedelmiügyi államtitkár ma délelőtt tette le a hivatalos esküt Hegedüs miniszter jelenlétében. Az eskütétel után a miniszterium tisztikara a nagy terembe gyűlt össze, a hol Csörgheő Gyula az új államtitkárnak bemutatta a miniszterium tisztviselőit. Az új államtitkár megköszönte a szíves fogadtatást s a tisztikarhoz intézett beszédében különösen hangsúlyozta, hogy a kereskedelem és iparunk érdekében ifjuságunk érdeklődését és hajlamait kell erre a pályára terelni.

Ferencz Ferdinánd mostohája.

Bécs, június 26. Mária Terézia főhercegnő, Ferencz Ferdinánd mostohaanyja ma reggel Reichstadtba utazott nyári tartózkodásra.

Tisza Kálmán arczképe.

Szeged, jun. 26. (Saját tud. távir.) A párisi kiállítás kormánybiztosa sürgönyileg felkérte Szeged város hatóságát, hogy Tisza Kálmánnak Benczur által megfestett arczképet küldje el a világiállításra. Szeged városa holnap küldi a kért képet Párisba.

A kínai zavarok.

London, június 26 A »Daily Express«-nek jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: Ideérkezett hivatalos jelentés szerint Pei-Tai-Hoban és San-Hai-Kvanban kozák katonaság kötött ki, a mely mind e két helységet megszállta, hogy elvágja a Mandsuriából Tiencin felé előrenyomuló kínai csapatok útját. Ugyanennek a lapnak jelenik Csifuból tegnapi kelettel, hogy odaérkezett jelentés szerint 3000 főnyi kínai csapatok gyors menetben Takuból Tiencinbe érkeztek az ott lévő kínai katonák és boxerek segítségére.

London, június 26. A Reuter-ügynökség jelenti Honkongból tegnapi kelettel: A makai csapatok fegyverben állanak. A makai kormányzó fegyvereket küldött a kantoni portugálok, mert Kantonban is idegenellenes plakátokat ragasztottak ki.

London, jun. 26. A lapok egy tegnapi kelt sanghaji táviratot közölnek amely szerint a Terrible angol cirkáló Takuból odaérkezett és azt jelenti, hogy egy 800 síkbból és 200 walesi lövészből álló haderőnek sikerült helyreállítania az összeköttetést a német, amerikai és orosz csapatokkal, amelyeket a kínai csapatok két nappal ezelőtt Tiencintől kilencz mértföldnyire elvágtak.

London, június 26. (Saj. tud. táv.) Egy pekingi távirat szerint Peking körül táborozó kínai katonák száma a **háromszázhatvanezret** meghaladja, mely szerint 220 Creuzot ágyúval és tömegtelen lövészerrel van ellátva.

A pestis.

Konstantinápoly, június 26. Xanthiban (drinápolyi vilajet) egy pestis gyanus megbetegedés fordult elő. Szmirnában eddig 12 pestises megbetegedést konstatáltak. A betegek közül csak három halt meg, nem pedig kilencz, mint előbb jelentették. Trapezuntban egy gyanus beteg a pestist konstatálták.

Török-ügy.

Filippopolj, jun. 25. Konstantinápolyi jelentések szerint a török szabadelvű pártnak ottani központi bizottsága körlevelet intézett a nagykövetekhez, a melyben türethetetlennek mondja az ország helyzetét és végrehajtását kéri azoknak a reformoknak, a melyeknek szükségességét Európa maga is elismerte. A körlevél azt mondja, hogy a bizottság kénytelen lesz önségélyhez folyamodni, ha Európa nem veszi figyelembe felhívását.

KÖZGAZDASÁG.

Az egész világ buza-termését 1897—1898. évre vonatkozólag következőképp számított ki John Hylds, a washingtoni földművelési kerület statisztikusa:

	1899	1898	1897
	ezer bushel		
Észak-Amerika	622 264	758 303	595 951
Dél-Amerika	112 331	66 603	39 510
Európa	1 499 604	1 579 758	1 158 236
Ázsia	399 196	434 771	375 088
Afrika	35 800	46 630	37 200
Ausztrália	56 212	34 980	27 652

Összesen 2,725,407 2,921,045 2,233,637
 A Dél-Amerika által 1899-ben termelt buza legnagyobb része Argentiniára esett. Ausztrália 1899. évi termése az előző évekhez 100 %-kal emelkedett. Ázsiában egyedül Szibériában termelt több buza, mint az előző években.

Az egész világ buza-termése az utolsó 10 év alatt kitett:

	Bushelt
1899	2,725 407 000
1898	2,921 045 000
1897	2,233 637 000
1896	2,506 320 000
1895	2,593 312 000
1894	3,660 557 000
1893	2,559 174 000
1892	2,481 805 000
1891	2,432 322 000

Az 1891—1898. évi ciklus középtermése kitesz 2,548,521,000 bushelt. Az 1899. évi buza-termése ezt 176,886,000 bushellel mulja fölül. A fölsorolt adatokhoz csupán annyit teszünk hozzá, hogy a buza-termés nem fokozódik évről évre arányosan, pedig a folyton növekvő szükséglet ezt megkíváná.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, június 26.

Oszták hitel	—	—	—	—	697.75
Magyar hitel	—	—	—	—	728.50
Allamvasut	—	—	—	—	678.—
Rimamurányi	—	—	—	—	562.50
Magyar jelzálog	—	—	—	—	448.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Határidők.

Budapest, június 26.

Buza októberre	—	—	—	—	8.14
Buza júniusra	—	—	—	—	—
Új tengeri	—	—	—	—	5.63
Rozs okt.	—	—	—	—	6.91
Zab okt.	—	—	—	—	5.22
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. június 26-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	96.25
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	91.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	100.50
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	91.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.10
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	92.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	158.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	189.—
Oszták járdék papírban	—	—	—	—	97.65
Oszták járdék ezüstben	—	—	—	—	97.50
Oszták járdék aranyban	—	—	—	—	96.50
Oszták korona járdék	—	—	—	—	97.—
Oszták államsorsjegyek	—	—	—	—	184.50
Oszták magyar bankrészevény	—	—	—	—	17.45
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	729.—
Oszták hitelintézet részvény	—	—	—	—	695.50
Párisi vista	—	—	—	—	96.45
20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	—	19.32
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	118.60
London vista	—	—	—	—	242.20
20 márkás arany	—	—	—	—	28.72

A szerkesztőasztal felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Kölcsvár—Nagyvárad—Kolozsvár						Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.							
Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.	V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
B.-Pest kpu. ind.	8.50	8.30	1.55	5.45	9.15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rákos	7.02	8.51	2.08	6.06	9.28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ujszász	8.23	10.59	3.32	8.40	10.55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szolnok	9.07	11.31	3.56	9.27	11.19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szajd	9.21	11.50	4.09	9.46	11.33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
P.-Ladány	10.43	2.00	5.28	11.53	12.55	4.54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Báránd	—	2.12	—	12.07	—	5.11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sáp	—	2.27	7.48	12.24	—	5.32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Ujfalu	11.18	2.47	6.03	12.46	1.33	5.58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Péterd	—	3.00	—	1.00	—	6.15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Keresztes	—	3.12	—	1.14	—	6.31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bors	—	3.25	—	1.28	—	6.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Püspöki	11.48	3.32	—	1.36	—	7.02	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad érk.	11.56	3.42	6.39	1.48	2.11	7.16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad ind.	12.16	3.58	—	2.06	2.18	12.25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Velenceze	—	4.05	—	2.30	2.25	12.32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F.-Vásárhely	—	4.16	—	2.41	—	12.45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Telegd	12.48	4.38	—	3.03	2.50	1.12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Élesd	1.02	4.56	—	3.21	3.04	1.37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bév	1.26	5.20	—	3.45	3.26	2.10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csucsá	2.16	6.31	—	4.53	4.16	3.49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Hunyad	2.49	7.16	—	5.32	4.48	4.48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jegonye	3.15	7.49	—	6.01	—	5.34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár érk.	3.50	8.33	—	6.59	5.55	7.04	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár ind.	—	—	—	—	—	—	5.23	7.00	12.32	9.13	11.01	—	—	—	—	—	—	—	—
Jegonye	—	—	—	—	—	—	6.11	7.59	1.14	7.16	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Hunyad	—	—	—	—	—	—	6.40	8.37	1.44	7.55	12.20	—	—	—	—	—	—	—	—
Csucsá	—	—	—	—	—	—	3.25	7.09	9.19	2.15	8.37	12.52	—	—	—	—	—	—	—
Rév	—	—	—	—	—	—	5.26	7.47	10.08	3.01	9.32	1.34	—	—	—	—	—	—	—
Élesd	—	—	—	—	—	—	5.54	7.59	10.25	3.15	9.49	1.48	—	—	—	—	—	—	—
M.-Telegd	—	—	—	—	—	—	6.21	8.11	10.42	3.28	10.07	2.01	—	—	—	—	—	—	—
F.-Vásárhely	—	—	—	—	—	—	6.49	—	11.01	—	10.27	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Velenceze	—	—	—	—	—	—	7.02	8.32	11.10	—	10.37	2.25	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad érk.	—	—	—	—	—	—	7.16	8.38	11.17	3.57	10.44	2.31	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad ind.	—	—	—	—	—	—	2.22	8.43	11.36	4.10	11.04	2.38	—	—	—	—	—	—	—
B.-Püspöki	—	—	—	—	—	—	2.36	8.52	11.47	—	11.14	—	—	—	—	—	—	—	—
Bors	—	—	—	—	—	—	2.47	—	11.54	—	11.22	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Keresztes	—	—	—	—	—	—	3.12	—	12.05	—	11.37	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Péterd	—	—	—	—	—	—	3.30	—	12.17	—	11.50	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Ujfalu	—	—	—	—	—	—	4.07	9.23	12.29	4.50	12.05	3.18	—	—	—	—	—	—	—
Sáp	—	—	—	—	—	—	4.39	9.38	12.47	—	12.25	—	—	—	—	—	—	—	—
Báránd	—	—	—	—	—	—	5.01	—	1.01	—	12.41	—	—	—	—	—	—	—	—
P.-Ladány	—	—	—	—															